

A large, stylized green recycling symbol (three chasing arrows forming a triangle) serves as a background for the title text.

PRZEWODNIK METODOLOGICZNY CIRCLE-T

Finansowane przez Unię Europejską. Poglądy i opinie wyrażone są wyłącznie poglądami i opiniami autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub Europejskiej Agencji Wykonawczej ds. Ani Unia Europejska, ani EACEA nie ponoszą za nie odpowiedzialności.

Kod projektu: 2024-1-IE01- KA220-YOU- 000251167

Czym jest projekt CIRCLE-T?

CIRCLE - T to:

Circular. Innowacyjny. Odpowiedzialny. Kierowany współpracą. Angażujący - Teatr

Budujemy międzynarodową społeczność twórców teatralnych. Uzyskaj dostęp do zasobów i szkoleń w zakresie bardziej ekologicznej, zrównoważonej i odpowiedzialnej produkcji i projektowania w świecie teatru. Przyczyn się do przyszłości zrównoważonego teatru: gdzie sztuka spotyka się ze zrównoważonym rozwojem.

Czy dołączysz do nas w naszej podróży w Creative Circular Theatre?

Więcej informacji można znaleźć na stronie projektu <https://circle-t.eu/>

Partnerzy projektu:

-CHALLEDU (Ateny, Grecja)

-Droichead Youth Theatre (Drogheda, Irlandia)

-Gaiety School of Acting - The National Theatre School of Ireland (Dublin, Irlandia)

-Warsztatownia (Warszawa, Polska)

Przewodnik został stworzony przez: Rebecę Dolan, Gwenaelle Gillet, Seamusa Quinna, Caroline Coffey, Foivos Mastroleona, Christinę Matthews, Violet Thompson oraz Weronikę Falkowską.

Za treść materiałów wyłączną odpowiedzialność ponoszą ich autorzy. Narodowa Agencja ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za sposób wykorzystania treści informacji.

Kod projektu: 2024-1-IE01- KA220-YOU- 000251167

Spis treści

CIRCLE-T W SKRÓCIE

5

- Kontekst projektu 6
- Grupy docelowe 7
- Ramy teoretyczne 10
- Partnerzy projektu 12

PRZEGLĄD PRZEWODNIKA METODOLOGICZNEGO

16

- Zakres przewodnika 17
- Proces opracowywania przewodnika metodologicznego 19

BADANIA I DANE

21

- WP2 - Metodologia badań: Działania, narzędzia i najlepsze praktyki 22
- Plan działań w dziedzinie klimatu i gospodarka o obiegu zamkniętym - Irlandia 24
- Gospodarka o obiegu zamkniętym w sektorze artystycznym - Irlandia 25
- Plan działań w dziedzinie klimatu i gospodarka o obiegu zamkniętym - Grecja 27
- Gospodarka o obiegu zamkniętym w sektorze artystycznym - Grecja 28
- Plan działań w dziedzinie klimatu i gospodarka o obiegu zamkniętym - Polska 29
- Gospodarka o obiegu zamkniętym w sektorze artystycznym - Polska 30

PRAKTYKI KRAJOWE

31

- Studia przypadków i najlepsze praktyki: 32
 - Irlandia 32
 - Grecja 35
 - Polska 37

WYWIADY I WIZYTY	45
Wywiady	46
REKOMENDACJE	50
• Punkty kluczowe	51
• Rekomendacje	53
CO DALEJ?	55
• Przedział czasowy	56
• Metodyka nauczania oparta na grach: Projektowanie i wdrażanie	57
• Gra CIRCLE-T	60
• Przegląd przewodnika szkoleniowego CIRCLE-T	61
• Przegląd scenariusza i przedstawienia CIRCLE-T	62
• Przegląd narzędzi CIRCLE-T <i>Know-How</i>	63
ŹRÓDŁA	64
Bibliografia	65

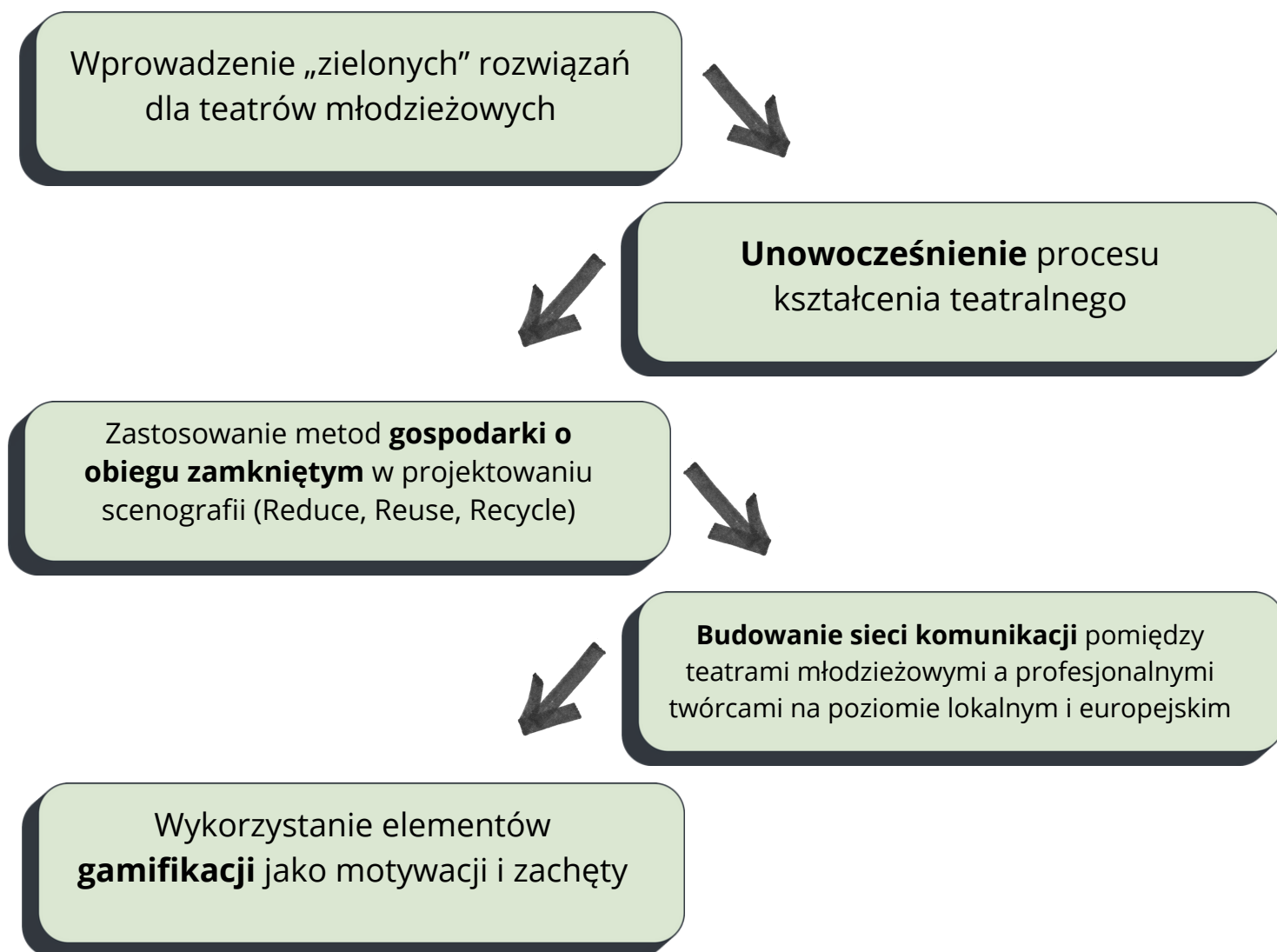
1 ROZDZIAŁ

CIRCLE-T W SKRÓCIE

Kontekst proejktu

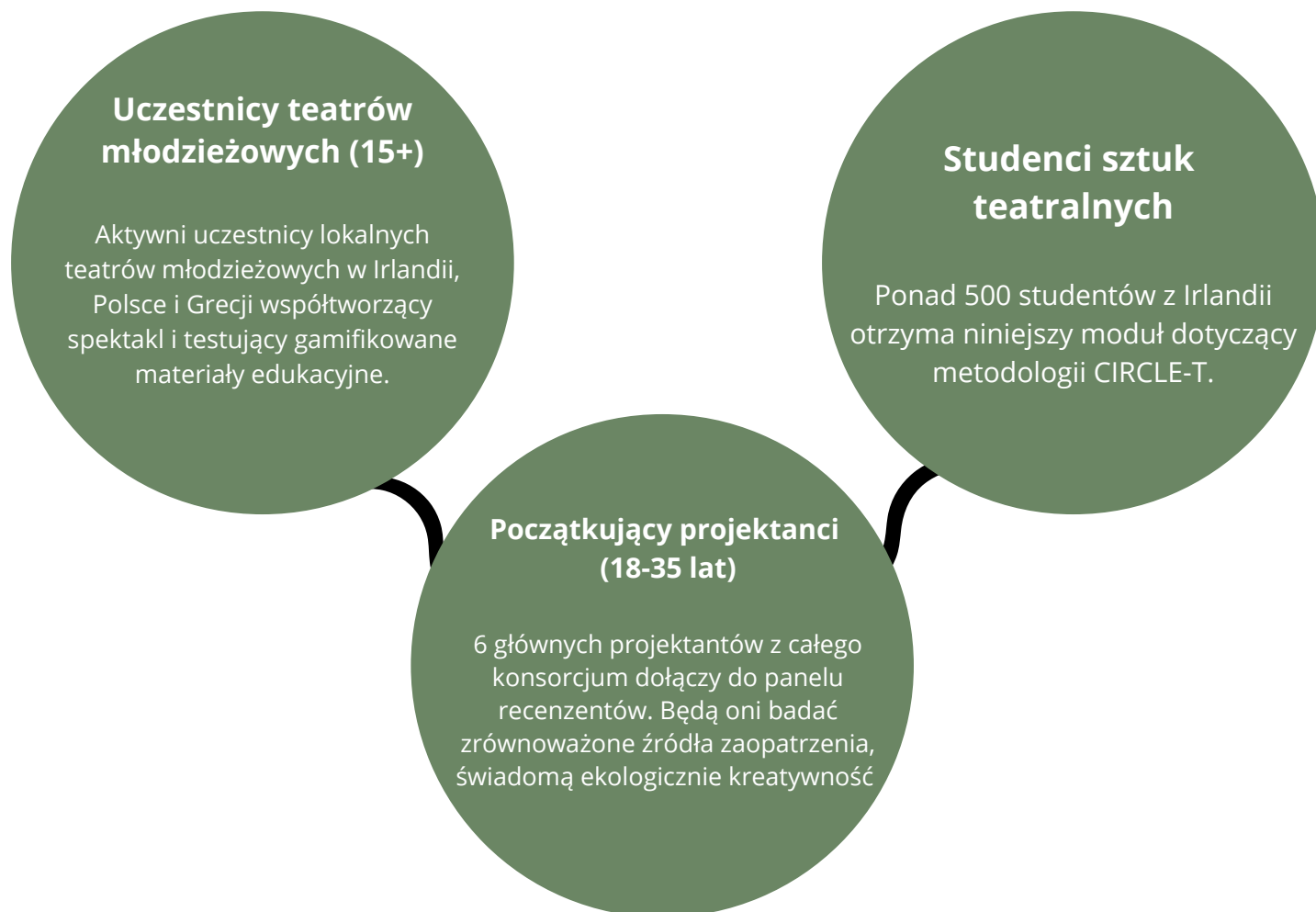
Projekt CIRCLE-T powstał w odpowiedzi na palącą potrzebę zmiany ekologicznej i kulturowej w europejskiej branży teatralnej: **ograniczenia odpadów oraz wprowadzenia zasad gospodarki o obiegu zamkniętym w projektowaniu scenografii i praktykach teatrów młodzieżowych**. Tradycyjne podejście w teatrze skupia się głównie na wydźwignię artystycznym, często pomijając przy tym wpływ na środowisko, jaki może mieć np budowa scenografii, rekwizyty czy kostiumy. CIRCLE-T ma wypełnić tę lukę, wdrażając zrównoważone praktyki już na etapie szkolenia młodych twórców teatralnych. Projekt łączy ekspresję artystyczną, innowacje edukacyjne i odpowiedzialność środowiskową. CIRCLE-T to: Circular (obieg zamknięty), Innovative (innowacyjny), Responsible (odpowiedzialny), Cooperation-Led (oparty na współpracy), Engaging – Theatre (angażujący teatr).

W ramach CIRCLE-T będziemy współpracować z uczestnikami teatrów młodzieżowych oraz młodymi projektantami, aby zintegrować w ich warsztacie metody zrównoważonego rozwoju poprzez:

CIRCLE-T obejmuje wielowarstwową sieć interesariuszy z sektora młodzieżowego, edukacyjnego i kulturalnego.

Główne grupy docelowe

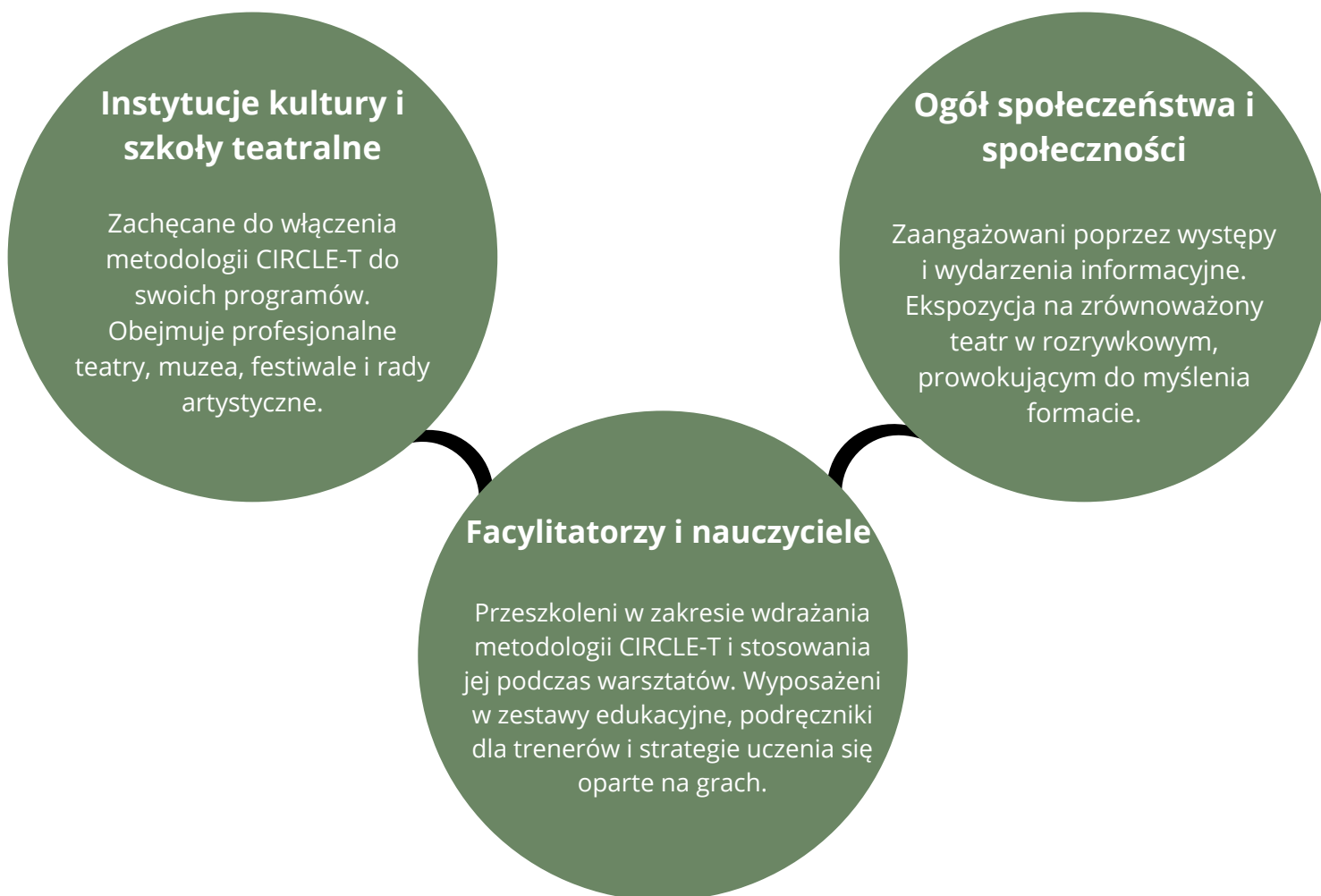

Główną grupę docelową stanowią **uczestnicy młodzieżowych teatrów** w wieku 15 lat i starsi, mieszkający w Irlandii, Polsce i Grecji. Ci młodzi ludzie, pochodzący zarówno ze środowisk miejskich, jak i wiejskich, reprezentują różne środowiska społeczno-ekonomiczne i kulturowe. W ramach projektu będą oni bezpośrednio zaangażowani w warsztaty, procesy twórcze i występy. Będą testować i przekazywać informacje zwrotne na temat gry CIRCLE-T i narzędzi szkoleniowych, jednocześnie współtworząc sztukę teatralną, która ucieleśnia zasady projektowania cyrkularnego. Ich uczestnictwo nie tylko zbuduje świadomość ekologiczną i kreatywną pewność siebie, ale także zaoferuje im bezpośrednie doświadczenie europejskiej współpracy i wzajemnego uczenia się.

Drugą kluczową grupą są **początkujący projektanci teatralni** w wieku od 18 do 35 lat, którzy są początkującymi profesjonalistami lub studentami scenografii, projektowania kostiumów, inscenizacji lub pokrewnych dyscyplin. Osoby te otrzymają dostosowane szkolenia i mentoring, będą uczestniczyć w projektowaniu zrównoważonych elementów teatralnych i wносить wkład jako recenzenci w rozwój wyników projektu. Ich zaangażowanie pomoże osadzić szkolenia z zakresu gospodarki o obiegu zamkniętym w ich praktyce zawodowej od wczesnego etapu i zwiększy ich widoczność w europejskim krajobrazie kulturowym.

Kolejną grupę stanowią **irlandzcy studenci sztuk teatralnych**, zwłaszcza z The Gaiety School of Acting i instytucji stowarzyszonych. Ponad 500 studentów zaangażuje się w nowo opracowany moduł szkoleniowy dotyczący metodologii CIRCLE-T, ucząc się, jak włączyć zrównoważony rozwój do swojego rzemiosła. Mogą również uczestniczyć w działaniach pilotażowych lub występach. To przygotuje ich jako przyszłych profesjonalistów w dziedzinie kultury, zdolnych do łączenia doskonałości artystycznej z odpowiedzialnością za środowisko.

Drugorzędne grupy docelowe

Projekt koncentruje się również na **facylitatorach teatru młodzieżowego, nauczycielach teatralnych i pracownikach młodzieżowych**, którzy zostaną wyposażeni w nowe narzędzia, przewodniki i metody prowadzenia ekologicznych szkoleń teatralnych. Poprzez udział w warsztatach i wydarzeniach upowszechniających, uzyskają oni dostęp do praktycznych zasobów i staną się lokalnymi multiplikatorami metodologii, przyczyniając się do długoterminowych zmian systemowych w edukacji teatralnej.

Strategicznymi beneficjentami projektu są **instytucje kultury, szkoły teatralne i interesariusze polityczni**. Poprzez dystrybucję zestawu narzędzi Know-How, zaangażowanie w wydarzenia upowszechniające i dostęp do wyników badań, będą oni zachęceni do włączenia praktyk CIRCLE-T do swoich programów i wpływania na krajową lub regionalną politykę kulturalną zgodnie z celami zrównoważonego rozwoju UE.

Wreszcie, **publiczność i społeczność lokalna** zaangażują się w projekt poprzez finałowy spektakl CIRCLE-T, wydarzenia informacyjne i kampanie komunikacyjne. Jako widzowie i interesariusze społeczności zostaną zaproszeni do rozmowy na temat zrównoważonego rozwoju i kultury, doświadczając na własnej skórze, w jaki sposób teatr może inspirować dialog i zbiorowe działania w kwestiach klimatycznych.

Łącząc te różnorodne grupy, CIRCLE-T buduje ogólnoeuropejski ekosystem praktyki, nauki i innowacji wokół zrównoważonego teatru, w którym kreatywność młodzieży napędza zarówno transformację artystyczną, jak i środowiskową.

Gospodarka o obiegu zamkniętym (ang. circular economy, CE) oznacza odejście od tradycyjnego liniowego modelu „weź-wyprodukuj-wyrzuć” na rzecz systemu regeneracyjnego, w którym priorytetem jest efektywne gospodarowanie zasobami, minimalizacja odpadów i wydłużenie cyklu życia produktów. W kontekście teatru CE przekłada się na ponowne wykorzystanie, upcykling i recykling materiałów, kostiumów i rekwizytów; projektowanie scenografii, które można łatwo zdemontować, zmienić konfigurację lub zmienić ich przeznaczenie; oraz aktywną współpracę z lokalnymi firmami zajmującymi się recyklingiem, rzemieślnikami i wypożyczalnią w celu zmniejszenia zapotrzebowania na nowe zasoby. Osadzenie CE w teatrze nie tylko łagodzi wpływ na środowisko, ale także zachęca do kreatywnego rozwiązywania problemów i angażowania społeczności.

Wartość edukacyjna teatru we wspieraniu świadomości ekologicznej wśród młodych ludzi jest dobrze udokumentowana. Angażując się w proces teatralny, uczestnicy uczą się negocjować, ćwiczą wspólne podejmowanie decyzji i rozwijają empatię. Teatr z natury zachęca do refleksji nad kwestiami społecznymi; gdy tematy ekologiczne są zintegrowane z narracjami i projektami, publiczność może uczestniczyć w dialogu, w którym etyka środowiskowa może być wyobrażana na nowo.

Ramy teoretyczne stanowiące podstawę wszystkich pakietów roboczych (WP) w ramach CIRCLE-T to:

WP2 (Metodologia badań) bada istniejące praktyki cyrkularne w sztukach performatywnych, identyfikuje bariery i czynniki sprzyjające oraz zbiera dane ilościowe i jakościowe od interesariuszy.

WP3 (Game-Based Learning) wykorzystuje pedagogiczne teorie aktywnego uczenia się i „nauki przez zabawę”, przy wykorzystaniu gry, w której uczestnicy symulują alokację zasobów, projektują scenariusze i współpracują nad zrównoważonymi zadaniami.

WP4 (Przewodnik szkoleniowy) przekłada teoretyczne spostrzeżenia na modułowe programy nauczania, zapewniając, że początkujący scenografowie i instruktorzy teatralni zdobędą praktyczne umiejętności (np. techniki projektowania bez odpadów, podstawy oceny cyklu życia) i kompetencje interpersonalne (np. praca zespołowa, negocjacje z interesariuszami).

WP5 (Script & Performance) wykorzystuje teorię dramaturgiczną, aby skoncentrować sztukę teatralną wokół tematów związanych z gospodarką o obiegu zamkniętym, osadzając zasady ekologiczne bezpośrednio zarówno w tekście, jak i inscenizacji.

WP6 (Know-How Toolkit) konsoliduje najlepsze praktyki, szablony, listy kontrolne i wytyczne strategiczne, tworząc spis trwałych zasobów dla teatrów młodzieżowych, instytucji kultury i decydentów zainteresowanych przyjęciem scenografii cyrkularnej.

Zgodnie z zaangażowaniem CIRCLE-T w autentyczne, wrażliwe podejście, projekt respektuje różne przepisy krajowe, tradycje kulturowe i warunki ekonomiczne w Polsce, Irlandii i Grecji. Gwarantuje to, że powstałe metodologie i narzędzia można dostosować do lokalnych realiów, jednocześnie dzieląc się podstawowymi zasadami CE - takimi jak priorytetowe traktowanie ponownego wykorzystania, optymalizacja wyboru transportu i zakwaterowania oraz wspieranie współpracy międzysektorowej.

Jesteśmy konsorcjum czterech organizacji z 3 różnych krajów, które połączyły siły, aby stworzyć projekt CIRCLE-T. Naszymi partnerami są: **The Gaiety School of Acting (Irlandia), Varsztatownia (Polska), Challedu (Grecja), Droichead Youth Theatre (Irlandia)**. Budujemy międzynarodową społeczność podobnie myślących twórców teatralnych - gdzie sztuka spotyka się ze zrównoważonym rozwojem!

1. The Gaiety School of Acting – Irlandzka Narodowa Szkoła Teatralna

to organizacja non-profit założona w 1986 roku przez znanego na całym świecie reżysera teatralnego Joe Dowlinga w odpowiedzi na brak pełnoetatowych programów szkoleniowych dla aktorów w Irlandii w tamtym czasie. Szkoła jest obecnie powszechnie uważana za najlepszy ośrodek szkoleniowy dla aktorów w kraju. Naszą polityką jest szkolenie aktorów teatralnych, filmowych i telewizyjnych. Dzięki zaangażowanemu i oddanemu personelowi szkoła rozwinęła się i rozszerzyła do obecnej pozycji, w której ponad 5000 studentów bierze udział w szerokiej gamie kursów, od naszego intensywnego dwuletniego, pełnoetatowego programu szkolenia aktorów po szereg kursów dostępnych dla studentów z zagranicy.

GSA szkoli przyszłych twórców teatralnych w Irlandii. W ramach Young Gaiety, zajęć w niepełnym wymiarze godzin i kursów w pełnym wymiarze godzin. Szkołą prawie 2,000 osób rocznie w procesie tworzenia teatru. Posiadają 10-letnie doświadczenie w produkcji, pisaniu i tworzeniu prac dla młodych ludzi i młodzieży w ramach programu *Szekspir w trasie* i różnych innych projektów zewnętrznych.

2. Fundacja Varsztatovnia

Fundacja Varsztatovnia to polska organizacja non-profit, która koncentruje się na edukacji włączającej, wsparciu zdrowia psychicznego i kreatywnych innowacjach. Działa w całej Polsce i łączy sztukę, psychologię i technologię, aby wzmacniać jednostki i społeczności poprzez warsztaty, sesje terapeutyczne i edukację cyfrową.

W projekcie CIRCLE-T Varsztatovnia odgrywa kluczową rolę w promowaniu zrównoważonych praktyk w teatrze młodzieżowym. Ich wkład obejmuje:

- Opracowanie metodologii, która integruje zasady gospodarki o obiegu zamkniętym z projektowaniem teatralnym.
- Stworzenie edukacyjnej gry online typu escape room w celu nauczania zrównoważonej scenografii w interaktywny sposób.
- Przygotowanie przewodnika szkoleniowego dla moderatorów teatru młodzieżowego i początkujących scenografów, koncentrującego się na tematach ekologicznych i obywatelskich.
- Prowadzenie kreatywnych młodzieżowych projektów teatralnych, które kończą się przedstawieniami, jednocześnie ucząc umiejętności ekologicznych i projektowych.
- Współtworzenie pakietu wiedzy i rekomendacji dla instytucji edukacyjnych i artystycznych.
- Wspieranie rozwoju Sieci Zielonych Teatrów Młodzieżowych w Polsce, Grecji i Irlandii.

Varsztatovnia wnosi do inicjatywy CIRCLE-T silne połączenie świadomości ekologicznej, innowacji cyfrowych i kreatywnej edukacji.

3. Challedu

CHALLEDU jest grecką organizacją non-profit, która jest pionierem nowych modeli uczenia się. Organizacja jest jednym z wiodących ekspertów w dziedzinie badań i rozwoju w zakresie rozwiązań gier dla edukacji i integracji. Ich zespół projektuje i wdraża ciekawe rozwiązania edukacyjne w postaci gier, formalnych i nieformalnych programów edukacyjnych, platform i aplikacji opartych na międzysektorowym i interdyscyplinarnym podejściu. Ich praca koncentruje się na 2 głównych sektorach:

Włączenie społeczne

Projekty w tym sektorze koncentrują się na włączeniu i wzmocnieniu marginalizowanych grup, takich jak osoby z niepełnosprawnościami, osoby z problemami zdrowotnymi (np. demencją), osoby starsze i młodzież NEET. Kluczowymi celami dla tego sektora są: włączenie społeczne, zwiększenie szans na zatrudnienie, rozwój umiejętności i kompetencji oraz rzecznictwo. Nacisk kładziony jest na tworzenie środowisk, w których ludzie o różnych zdolnościach, pochodzeniu kulturowym i umiejętnościach oraz różne pokolenia mogą ze sobą współdziałać. Rozwiązania w tym sektorze obejmują edukację pozaformalną i nieformalną, żywe laboratoria, otwarte warsztaty współtwórcze, narzędzia oparte na grach i podejścia międzysektorowe.

Edukacja i innowacje

Postrzegają edukację jako siłę napędową pozytywnych zmian społecznych, środowiskowych i innowacyjnych. Projekty opracowane w tym sektorze koncentrują się na promowaniu przedsiębiorczości, edukacji STE(A)M, aktywności obywatelskiej, wyzwań środowiskowych i rolniczych, kultury i zrównoważonego rozwoju. Grupy docelowe obejmują młodzież, dorosłych, studentów, trenerów i edukatorów, profesjonalistów i instytucje. Podejście obejmuje formy edukacji pozaformalnej i nieformalnej, metodologie oparte na grach, metodologię modelowania ról, otwarte nauczanie i narzędzia cyfrowe, grywalizację, a także podejścia międzysektorowe.

4. Droichead Youth Theatre

Droichead Youth Theatre (DYT) zapewnia kreatywną, osobistą i społeczną przestrzeń dla nastolatków z Droghedy od 1991 roku, poprzez warsztaty teatralne, występy, działania społeczne, wycieczki i produkcje publiczne. Jest zarejestrowaną organizacją charytatywną, która zapewnia grupom wsparcie administracyjne i artystyczne oraz zasoby.

Droichead Youth Theatre ma długą historię współpracy artystycznej i współtworzenia pracy we współpracy z profesjonalnymi twórcami teatralnymi i innymi młodymi artystami. Cała ich praca skupia się na młodzieży, od wyboru projektu, pisania grantów i tworzenia treści medialnych, po reżyserię, projektowanie i produkcję. Jako nowy uczestnik programu Erasmus+, DYT wnosi oddolne doświadczenie i reprezentuje zróżnicowaną społeczność młodzieżową. Będzie kierować rozwojem ostatecznego spektaklu i wspierać proces jego współtworzenia angażując przy tym młodych ludzi. DYT przyczyni się również do stworzenia zasobów i materiałów ekologicznych skierowanych do innych teatrów młodzieżowych.

2 ROZDZIAŁ

PRZEGLĄD PRZEWODNIKA METODOLOGICZNEGO

Przewodnik metodologiczny opracowany w ramach projektu CIRCLE-T służy jako kompleksowe źródło edukacyjne mające na celu promowanie zrównoważonych praktyk w teatrze. Opiera się na badaniach źródłowych istniejących najlepszych praktykach wykorzystujących modele gospodarki o obiegu zamkniętym. Te połączone działania stworzą istotne sieci branżowe dla naszych projektantów i następnego pokolenia twórców teatralnych, umieszczając zrównoważony rozwój w samym sercu kreatywnych procesów projektowania scenografii i kostiumów.

Zamiast wypróbowywać wszystkie narzędzia naraz, niniejszy przewodnik przedstawia podstawowe ramy badawcze: identyfikowanie istniejących wcześniej najlepszych praktyk, zbieranie opinii ekspertów na temat ich adaptacji dla teatru oraz przekładanie tych spostrzeżeń na praktyczne zalecenia krok po kroku. Podczas gdy pełniejsze kompendium „jak to zrobić” pojawi się w ostatecznym zestawie narzędzi Know-How, tutaj zapewniamy koncepcyjny szkielet: jasne kroki wdrażania projektowania cyrkularnego w teatrze, podstawowe ramy szkoleniowe i wyselekcjonowane przykłady z krajów partnerskich. Koncentrując się na innowacjach prowadzonych przez młodzież i współpracy międzysektorowej, przewodnik wyposaża początkujących praktyków w umiejętności ekologiczne i kreatywną pewność siebie potrzebną do napędzania zmian systemowych w sztukach widowiskowych.

Główne cele przewodnika metodologicznego CIRCLE-T:

Prezentacja najlepszych rozwiązań dla ekologicznego teatru

Sytuacja w krajach partnerskich

Zaprezentowanie zasad gospodarki o obiegu zamkniętym w projektowaniu i produkcji teatralnej.

Zrównoważony rozwój i praktyczne strategie dostosowane do teatru i początkujących projektantów.

Grupami docelowymi przewodnika metodologicznego CIRCLE-T są:

1 Profesjonaliści teatru młodzieżowego

- Facylitatorzy, reżyserowie i trenerzy pracujący bezpośrednio z młodymi ludźmi w środowisku teatralnym.
- Będą oni korzystać z przewodnika, aby dostosować zrównoważone, cyrkularne rozwiązania do warsztatów, prób i produkcji.

2 Początkujący projektanci

- Osoby pracujące przy scenografii, kostiumach i projektowaniu produkcji.
- Przewodnik wspiera ich w podnoszeniu kwalifikacji w zakresie ekologicznych i cyrkularnych metodologii projektowania.

3 Organizacje szkoleniowe

- Instytucje oferujące kształcenie i szkolenie zawodowe (VET) w zakresie teatru, projektowania lub zarządzania kulturą.
- Mogą one zintegrować przewodnik z formalnymi i nieformalnymi metodami edukacyjnymi lub warsztatami.

4 Decydenci

- Zwłaszcza tych zaangażowanych w politykę młodzieżową, kulturalną, edukacyjną lub środowiskową.
- Przewodnik oferuje model włączenia zrównoważonego rozwoju do krajowych lub regionalnych strategii kulturalnych.

Pierwszym krokiem w tworzeniu tego przewodnika było stworzenie słownika, aby zapewnić wspólne zrozumienie terminologii w 3 krajach partnerskich. **Słownik CIRCLE-T zawiera:**

CIRCULAR ECONOMY

"Model produkcji i konsumpcji, który obejmuje dzielenie się, leasing, ponowne wykorzystanie, naprawę, renowację i recykling istniejących materiałów i produktów tak długo, jak to możliwe. W ten sposób wydłuża się cykl życia produktów".

ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ

„zaspokajanie potrzeb teraźniejszości bez narażania zdolności przyszłych pokoleń do zaspokajania ich własnych potrzeb”.

ZIELONE PRAKTYKI

„Działania przyjazne dla środowiska, które mogą pomóc w ochronie środowiska i zrównoważonym rozwoju”.

EKOLOGIA

„badanie relacji między organizmami a ich środowiskiem”.

GREEN WASHING

"Greenwashing odnosi się do wprowadzającej w błąd taktyki organizacji polegającej na przedstawianiu swoich produktów lub działań jako przyjaznych dla środowiska, ukrywając w ten sposób ich znikomy lub szkodliwy wpływ na środowisko. Termin ten łączy "zielony", symbolizujący troskę o środowisko, z "wybielaniem", wskazującym na ukrywanie szkodliwych praktyk".

Następne kroki:

Studia przypadków i najlepsze rozwiązania - po 3 z
każdego kraju

Przegląd literatury - najlepsze rozwiązania międzynarodowe

Wizyty i wywiady - nawiązanie kontaktów z ekspertami

Warsztaty z ekspertami podnoszące kwalifikacje

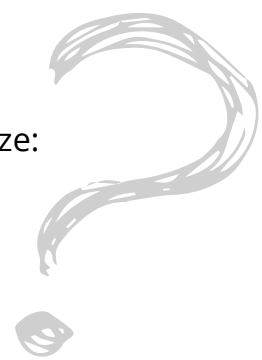
Niniejszy przewodnik jest żywym dokumentem: odpowiada rzeczywistym potrzebom młodych twórców teatru i jest na tyle elastyczny, że można go dostosowywać do nowych kontekstów na długo po zakończeniu projektu CIRCLE-T.

3 ROZDZIAŁ

BADANIA I DANE

Zakres i cele badań

Metodologia ma na celu udzielenie odpowiedzi na następujące pytania badawcze:

Jakie praktyki cyrkularne są obecnie wdrażane przez instytucje kulturalne i teatry w krajach partnerskich i jaki jest ich wpływ na środowisko, społeczeństwo i gospodarkę?

Jakie bariery (logistyczne, finansowe, regulacyjne lub kulturowe) hamują przyjęcie cyrkularnych i zrównoważonych praktyk w branży teatralnej?

Które z istniejących najlepszych praktyk, zarówno w Europie, jak i poza nią, oferują możliwość przeniesienia wiedzy na cele CIRCLE-T?

Aby odpowiedzieć na te pytania, zespół badawczy przeprowadził:

- **Analizę dokumentów:** Pierwotny wniosek projektowy, plany zapewnienia jakości, krajowe dokumenty polityczne UE dotyczące gospodarki o obiegu zamkniętym oraz istniejące wytyczne zostały systematycznie przeanalizowane w celu wyodrębnienia ram koncepcyjnych i wskaźników bazowych.
- **Wizyty:** Partnerzy odwiedzili ekspertów i instytucje związane z teatrem w celu przeprowadzenia wywiadów, aby dowiedzieć się, jakie zasoby są już dostępne, które można dostosować do potrzeb projektu są już dostępne.
- **Wywiady pogłębione:** Przeprowadzono wywiady z interesariuszami w Polsce, Irlandii i Grecji (w tym z dyrektorami teatrów, kierownikami produkcji i scenografami). Wywiady te dostarczyły szczegółowych informacji na temat lokalnej infrastruktury ekologicznej, ograniczeń finansowych i priorytetów pedagogicznych.

W 2024 r. Irlandia przedstawiła krajowy **Plan działań na rzecz klimatu**, który wyznacza plan działania mający na celu zmniejszenie emisji o połowę do 2030 r. i osiągnięcie zerowej emisji do 2050 r. W wersji planu działań na rzecz klimatu z 2021 r. rząd podkreślił różne sektory i działania, które należy wdrożyć, aby osiągnąć te cele. Jednym z kluczowych celów, o których mowa w dokumencie, jest gospodarka o obiegu zamkniętym. Plan działania informuje, że „przy wskaźniku obiegu zamkniętego wynoszącym 1,6% Irlandia pozostaje daleko w tyle za średnią UE wynoszącą 11,9%”, a w celu zapewnienia ogólnych krajowych ram politycznych dla przejścia na gospodarkę o obiegu zamkniętym **rząd wprowadził następujące rozwiązania:**

- *Strategia krajowa dotycząca gospodarki o obiegu zamkniętym na lata 2022-2023*
- *Circular Economy and Miscellaneous Provisions Act, 2022*

Chociaż te dwa dokumenty koncentrują się wyłącznie na gospodarce o obiegu zamkniętym, istnieje szereg polityk i aktów prawnych zawiera elementy gospodarki o obiegu zamkniętym:

- *Plan działania w zakresie odpadów dla gospodarki o obiegu zamkniętym 2020 - 2025*
- *Krajowy plan gospodarki odpadami dla gospodarki o obiegu zamkniętym 2024 - 2030*
- *Plan działań w dziedzinie klimatu 2024*
- *Buying Greener: Strategia i plan działania w zakresie zielonych zamówień publicznych na lata 2024-2027*
- *Krajowy plan działania na rzecz zapobiegania marnotrawieniu żywności na lata 2023-2025*
- *Plan działania na rzecz biogospodarki na lata 2023-2025*
- *Oświadczenie polityczne w sprawie energii geotermalnej dla gospodarki o obiegu zamkniętym*
- *Oświadczenie polityczne w sprawie poszukiwania i wydobywania surowców krytycznych dla przejścia na gospodarkę o obiegu zamkniętym*
- *4. krajowy plan działania na rzecz różnorodności biologicznej na lata 2023-2030*

Oprócz tego Agencja Ochrony Środowiska (EPA) stworzyła irlandzki program gospodarki o obiegu zamkniętym, który wspiera strategiczne programy na szczeblu krajowym mające na celu zapobieganie powstawaniu odpadów i napędzanie gospodarki o obiegu zamkniętym w Irlandii. Przykłady takich programów obejmują:

- Rediscovery Centre, krajowe centrum gospodarki o obiegu zamkniętym
- Circuléire, krajowa platforma produkcji o obiegu zamkniętym
- Program zapobiegania marnowaniu żywności

W 2024 r., w oparciu o plan działań na rzecz klimatu, Rada Sztuki opracowała własną mapę drogową działań na rzecz klimatu, aby wyznaczyć cele dla Rady Sztuki w zakresie działań na rzecz klimatu.

Aby pomóc organizacjom artystycznym w realizacji działań na rzecz klimatu, wprowadzono pewne inicjatywy:

1. Inicjatywa Green Arts

Prowadzona przez The Performing Arts Forum i Catríonę Fallon, pod kierunkiem Creative Carbon Scotland, inicjatywa Green Arts w Irlandii ma na celu:

- Wspieranie organizacji artystycznych praktycznymi poradami w zakresie zmniejszania ich śladu węglowego i ogólnego wpływu na środowisko.
- Zapewnienie organizacjom artystycznym możliwości zwiększenia ich kompetencji w zakresie zrównoważonego rozwoju poprzez szkolenia i tworzenie sieci kontaktów.
- Zbieranie informacji o tym, co organizacje obecnie robią, aby poprawić swój zrównoważony rozwój.

W ramach Green Arts Initiative przeprowadzono szereg projektów pilotażowych wspierających organizacje:

2. Zielona księga teatru

The Theatre Green Book - Irish Edition to zasób dostępny bezpłatnie dla irlandzkich twórców teatralnych, będący krajową wersją *Theatre Green Book* (2021, Wielka Brytania). Została ona dostosowana do oryginalnej wersji w odpowiedzi na kontekst krajowy i irlandzką branżę teatralną. *The Theatre Green Book* oferuje twórcom teatralnym, freelancerom i organizacjom mapę drogową do tworzenia bardziej zrównoważonego teatru. Kładzie ona nacisk na:

- Produkcję
- Operacje
- Budynki

Podkreślając znaczenie zasad gospodarki o obiegu zamkniętym.

Oferuje zasoby i zestawy narzędzi, aby przyjrzeć się, jak uczynić produkcję, operacje i budynki bardziej zrównoważonymi. *The Theatre Green Book* oferuje również różne spojrzenia na zrównoważony rozwój w praktyce teatralnej, czyniąc kroki osiągalnymi na wszystkich poziomach. *Green Arts Initiatives* i *Theatre Green Book - Irish Edition* oferują również bezpłatne szkolenia online w celu rozpowszechnienia zasobów i uczynienia zmiany w kierunku zrównoważonych praktyk bardziej dostępnymi.

Źródło: Theatre Green Book, <https://theatregreenbook.com/>

Grecki rząd podjął znaczące kroki w kierunku zrównoważonej gospodarki o obiegu zamkniętym, dostosowując swoją politykę do *Europejskiego Zielonego Ładu* i planu działania UE w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym 2020. W 2018 r. grecki rząd ustanowił krajową strategię gospodarki o obiegu zamkniętym, a następnie plan działania na okres 2 lat. Strategia ta dąży do uczynienia gospodarki ekologiczną w sposób, który potencjalnie mógłby stworzyć miejsca pracy, zwłaszcza dla kobiet i młodych ludzi, oraz długoterminowy sprawiedliwy i sprzyjający włączeniu społecznemu wzrost oparty na efektywnym gospodarowaniu zasobami.

Chociaż początkowy plan Grecji nie zdołał osiągnąć wyznaczonych celów, położył on podwaliny pod bardziej kompleksowy krajowy plan działania na rzecz gospodarki o obiegu zamkniętym (**Krajowy CEAP**) wdrożony w 2022 roku. Ten zmieniony i zaktualizowany plan, obejmujący lata 2021-2025, opiera się na pięciu kluczowych obszarach:

- zrównoważona produkcja,
- zrównoważona konsumpcja
- redukcja odpadów
- priorytetowe łańcuchy wartości produktów
- zarządzanie i monitorowanie.

Ten plan działania na rzecz gospodarki o obiegu zamkniętym ma na celu promowanie zrównoważonej produkcji poprzez zachęcanie do ekoprojektowania i promowanie redukcji odpadów. Inną kluczową cechą tego planu jest to, że stara się on również wspierać zrównoważoną konsumpcję poprzez podnoszenie świadomości społecznej i wspieranie opcji przyjaznych dla środowiska. Redukcja odpadów i zwiększenie recyklingu to kluczowe priorytety, z inwestycjami w nowoczesną infrastrukturę zarządzania odpadami i inicjatywami takimi jak Recycling Facilities (RRFs) w celu skutecznego rozpoznawania i przetwarzania materiałów nadających się do recyklingu i organicznych.

Obecnie istnieją pewne inicjatywy miejskie, takie jak **"Pay As You Throw"**, które promują redukcję odpadów na poziomie społeczności. Pay-as-you-throw (PAYT) to system, w którym opłaty za odpady uiszczane przez użytkowników są modulowane w zależności od ilości zmieszanych odpadów dostarczanych do systemu gospodarki odpadami. Celem PAYT jest wprowadzenie w życie zasady „zanieczyszczający płaci” w sprawiedliwy sposób, co prowadzi do doskonałych wyników w zakresie gospodarki odpadami, zwiększając ilość odpadów, które są selektywnie zbierane i przekazywane do recyklingu, przy jednoczesnym zmniejszeniu ilości odpadów zmieszanych (Joint Research Centre, 2023).

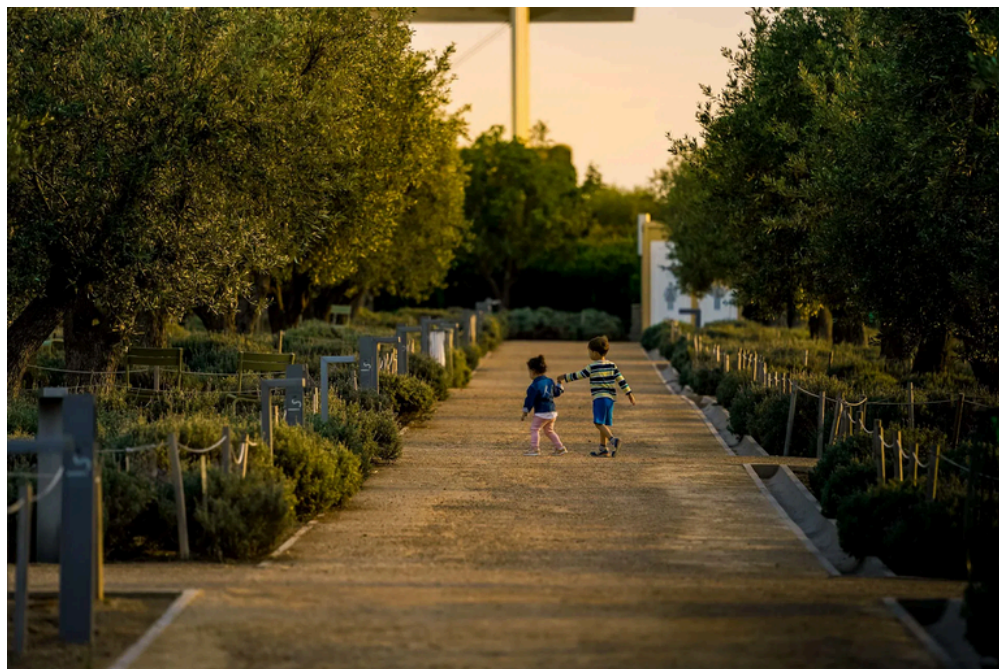
1.Green Culture Routes

Świadome ekologicznie praktyki w kulturze, edukacji i zaangażowaniu publicznym są sercem „Green Culture Routes”, inicjatywy greckiego Ministerstwa Kultury, która była realizowana w całym kraju od 22 do 25 maja. Odbywający się już po raz 13. program zaprasza publiczność do udziału w szerokiej gamie bezpłatnych wydarzeń, w tym w prezentacjach, zajęciach edukacyjnych, wycieczkach tematycznych, spacerach, wędrówkach, trasach rowerowych i występach artystycznych - wszystko to ma na celu promowanie zrównoważonych doświadczeń kulturalnych.

Zapoczątkowana w 2012 roku inicjatywa rozrosła się do 46 regionalnych służb zajmujących się zabytkami i dziedzictwem kulturowym we współpracy z gminami, szkołami, uniwersytetami, muzeami, ośrodkami edukacji ekologicznej, stowarzyszeniami kulturalnymi i spółdzielniami obywatelskimi, przy znacznym wsparciu wolontariuszy.

2. SNFCC

SNFCC to dynamiczny ośrodek zrównoważonego rozwoju środowiska, model dostępności i integracji oraz platforma zaangażowania obywatelskiego. Jest to przestrzeń publiczna, do której każdy ma swobodny dostęp i może uczestniczyć w wielu wydarzeniach kulturalnych, edukacyjnych, sportowych, środowiskowych i rekreacyjnych. SNFCC mieści nową siedzibę Greckiej Opery Narodowej (GNO) i Biblioteki Narodowej Grecji (NLG), a w samym sercu tej domeny publicznej znajduje się Park Stavrosa Niarchosa, największy publiczny ogród śródziemnomorski na świecie.

Źródło: SNFCC, Stavros Niarchos Park, <https://www.snfcc.org/en/snfcc/stavros-niarchos-park/>

W odpowiedzi na globalne wyzwania klimatyczne i dyrektywy Unii Europejskiej Polska podjęła wiele inicjatyw legislacyjnych i strategicznych mających na celu dostosowanie gospodarki do zasad gospodarki o obiegu zamkniętym. Kluczowym dokumentem ukierunkującym tę transformację jest *Mapa drogowa dla gospodarki o obiegu zamkniętym w Polsce* (Ministerstwo Klimatu i Środowiska, 2019), która określa cele koncentrujące się na ograniczaniu ilości odpadów, zwiększaniu wskaźników recyklingu oraz wspieraniu zrównoważonych wzorców produkcji i konsumpcji.

Strategia kładzie nacisk na zapobieganie powstawaniu odpadów i efektywne gospodarowanie zasobami poprzez rozszerzoną odpowiedzialność producenta (EPR), zamówienia publiczne o obiegu zamkniętym w celu promowania wykorzystania zrównoważonych materiałów oraz innowacyjne modele biznesowe zaprojektowane w celu włączenia zasad CE do działalności przemysłowej i handlowej.

Polityka Ekologiczna Polski do 2030 roku (Ministerstwo Klimatu i Środowiska, 2020) służy jako strategia uzupełniająca, która nadaje priorytet zrównoważonemu zarządzaniu zasobami, rozwojowi niskoemisyjnemu i ograniczaniu degradacji środowiska. Aby skutecznie wdrożyć te polityki, polski rząd wprowadził kluczowe akty prawne regulujące gospodarkę odpadami i recykling, w tym:

- *Ustawa o gospodarce odpadami (2013 r., znowelizowana w 2021 r.), ustanawiająca ramy odpowiedzialnego usuwania odpadów i obiegowych praktyk postępowania z odpadami.*
- *Ustawa o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi (2013), która nakłada obowiązek recyklingu na producentów i importerów materiałów opakowaniowych.*
- *Ustawa o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (2005), która reguluje usuwanie i odzysk odpadów elektronicznych.*
- *Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (1996), nakładająca na władze lokalne obowiązek wdrożenia systemów zbiórki i segregacji odpadów.*
- *Ustawa Prawo ochrony środowiska (2001), zawierająca nadrzędne przepisy dotyczące ochrony środowiska i zarządzania zasobami.*

Ponadto Polska przygotowuje się do uruchomienia systemu zwrotu kaucji za pojemniki na napoje, którego wdrożenie zaplanowano na październik 2025 roku. Inicjatywa ta ma na celu poprawę wskaźników recyklingu poprzez zachęcanie konsumentów do zwrotu zużytych opakowań, zmniejszając w ten sposób gromadzenie odpadów z tworzyw sztucznych i szkła.

Podczas gdy polityka zrównoważonego rozwoju koncentruje się głównie na sektorach produkcyjnym, budowlanym i przemysłowym, instytucje kulturalne coraz częściej przyjmują zasady gospodarki o obiegu zamkniętym, aby zwiększyć swój wpływ na środowisko. Kilka polskich teatrów i centrów kultury jest pionierami inicjatyw na rzecz zrównoważonego rozwoju:

1. Teatr Druga Strefa (Warszawa) wdrożył strategię redukcji odpadów poprzez zmianę przeznaczenia materiałów scenicznych, odsprzedaż kostiumów i ustanowienie programu zbiórki odpadów elektronicznych (E-Teatr, 2023).

2. CK ZAMEK (Poznań) wspiera zrównoważoną mobilność publiczności, promując opcje transportu publicznego i organizując wydarzenia bezodpadowe (Instytut Grotowskiego, 2023).

3. Narodowy Stary Teatr (Kraków) wdrożył przyjazne dla środowiska techniki produkcji, w tym wykorzystanie energooszczędnego oświetlenia i cyfrowych projekcji scenicznych w celu zminimalizowania odpadów materiałowych.

4. Teatr Powszechny (Warszawa) organizuje warsztaty i kampanie uświadamiające koncentrujące się na zrównoważonym rozwoju w sektorze sztuki, angażując zarówno profesjonalistów, jak i publiczność w dyskusje na temat ekologicznych praktyk teatralnych.

Źródło: Teatr Powszechny (2021), *Eco-Weekend* <https://e-teatr.pl/warszawa-weekend-ekologiczny-w-teatrze-powszechnym-13694>

4 ROZDZIAŁ

PRAKTYKI KRAJOWE

Ta sekcja oferuje dogłębne kompendium przykładowych praktyk i rozwiązań ekologicznych z całej Europy. Każde studium przypadku podkreśla możliwe do przeniesienia strategie i nieodłączne ograniczenia, które informują o metodologii projektu.

1. Projekt pilotażowy Greening Venues (Irlandia)

Poprzez audyty środowiskowe, uczestniczące w projekcie obiekty (np. Pavilion Theatre, Town Hall Theatre, Axis, Visual, An Taibhdhearc, Belltable) przeszły kompleksową ocenę wpływu na środowisko. Następnie każdy obiekt wdrożył ukierunkowane zalecenia: modernizację oświetlenia LED, optymalizację systemów HVAC, instalację pojemników na kompost i poprawę segregacji odpadów. W ramach projektu pilotażowego zorganizowano wydarzenia networkingowe, podczas których zarządzający obiektami dzielili się sukcesami i wyzwaniem w zakresie zrównoważonego rozwoju.

Wpływ na projekt CIRCLE-T: Będziemy czerpać z tego przykład, zwłaszcza przy tworzeniu zestawu narzędzi do Know-How. W szczególności w przypadku pomysłów na konkretne ulepszenia instalacyjne jak i administracyjne, które stanowiąc będą praktyczną mapę drogową dla teatrów, w których brakuje zarówno ekologicznej infrastruktury jak i dedykowanego personelu ds. ochrony środowiska.

Drawing by Lisa Fingleton

2. Greener Touring Project (Irlandia)

Greener Touring Project był wspólnym wysiłkiem irlandzkich organizacji artystycznych, mającym na celu ilościowe określenie i zmniejszenie śladu węglowego związanego z trasami koncertowymi. Uznając, że transport i zakwaterowanie stanowią największe źródła emisji, Ballet Ireland, Fishamble, Catherine Young Dance i inne firmy zebrały podstawowe dane dotyczące zużycia paliwa przez pojazdy, wyboru zakwaterowania i harmonogramów produkcji. Następnie zorganizowali warsztaty, podczas których menedżerowie nauczyli się wdrażać praktyczne mechanizmy: wspólne przejazdy zespołowy transportem lokalnym zamiast samochodem, negocjowanie stawek grupowych na ekologiczne zakwaterowanie oraz planowanie dłuższych tras w celu zmniejszenia częstotliwości załadunków i wyładunków.

Wpływ na projekt CIRCLE-T: Przyjmiemy zrównoważone podejście, zachęcając do hybrydowych modeli objazdowych łączących dłuższe występy w regionalnych centrach z występami pop-up, utrzymując w ten sposób zasięg przy jednoczesnej maksymalizacji efektywności wykorzystania zasobów.

3. Royal Shakespeare Company's „The Tempest” (Anglia)

W 2023 roku produkcja RSC *The Tempest*, zaprojektowana przez Toma Pipera, starała się na nowo wykorzystać istniejące zasoby scenograficzne i kostiumowe, zamiast zlecać nowe produkcje. Priorytetem było ponowne wykorzystanie materiałów: istniejące platformy, zasłony i sprzęt zostały przerobione lub przemalowane z odwracalnymi wykończeniami. Kostiumy zostały wybrane z wewnętrznych archiwów i wypożyczone od lokalnych firm teatralnych.

Wpływ na projekt CIRCLE-T: Ponieważ w projekcie biorą udział początkujący projektanci, będziemy zachęcać ich do tworzenia sieci wymiany między sobą. Planujemy dzielić się z projektantami poradami w tym zakresie od już istniejącymi organizacjami zajmującymi się gospodarką o obiegu zamkniętym. Na przykład w kontekście irlandzkim: Re-Staging i Circular Costume.

Źródło: RSC, Projektowanie zrównoważonej burzy, Scenografia do sztuki „Burza” z dużym lustrem, które zostało przekazane przez Kiln Theatre, <https://www.rsc.org.uk/blogs/whispers-from-the-wings/designing-a-sustainable-tempest>

4. The Cost of Living (National Theatre Wales, Wielka Brytania)

National Theatre Wales włączył zrównoważony rozwój środowiska do swoich podstawowych działań i praktyk produkcyjnych. W przypadku sztuki *The Cost of Living* zastosowano wytyczne *Theatre Green Book*, zmieniając całą scenografię z poprzedniej edycji w Londynie/NY i pozyskując wszystkie kostiumy z drugiej ręki (np. sklepy charytatywne, Gumtree, Facebook Marketplace).

W ramach stałej polityki NTW każda gałąź organizacji - od administracji po projektowanie - priorytetowo traktuje materiały z odzysku i odgórne zobowiązanie do realizacji celów zerowej emisji dwutlenku węgla.

Wpływ na projekt CIRCLE-T: Ich podejście pokazuje, w jaki sposób przywództwo może narzucić scenografię cyrkularną na wczesnym etapie produkcji. Jest to dowód na to, że zmiana przeznaczenia istniejących scenografii i opłacalne zakupy z drugiej ręki nie muszą obniżać jakości artystycznej.

5. Festival International d'Art Lyrique (Aix-en-Provence, Francja)

Od 2020 r. ten duży festiwal operowy wpisał społeczną odpowiedzialność biznesu do swojego statutu. Począwszy od audytu emisji dwutlenku węgla w 2012 r., festiwal opracował przewodnik po ekoprojektowaniu scenografii (demontowalne, nietoksyczne, nadające się do recyklingu) oraz plan działania na rzecz zielonej transformacji z udziałem pracowników, artystów i władz lokalnych.

Wpływ na projekt CIRCLE-T: Ich wielostronny Zielony Przewodnik i plan działania oferują gotowy szablon modułów szkoleniowych opierających się na zrównoważonych praktykach.

Źródło: Firma Fial podarowała swoim pracownikom freski klimatyczne. © DR
<https://www.marcelle.media/le-festival-daix-en-provence-de-plus-en-plus-vert/>

6. EcoStage (międzynarodowa, online)

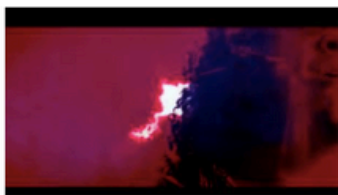
EcoStage to prowadzona przez wolontariuszy sieć oferująca warsztaty, które opierają się na włączaniu ekologicznego myślenia na każdym etapie kreatywności. Ich dogłębne ćwiczenia - takie jak refleksja inspirowana naturą - sprzyjają zmianie kultury napędzanej przez uczestników, podczas gdy ich otwarty glosariusz i centrum zasobów wspierają ciągłe wzajemne uczenie się.

Wpływ na projekt CIRCLE-T: Narzędzia EcoStage, w tym głównie model budowania społeczności mogą stanowić podstawę dla manifestu prowadzonego przez młodzież, ćwiczeń inauguracyjnych i strategii budowania sieci CIRCLE-T.

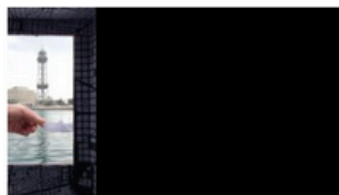
Ceschi + Lane – Holt

<https://youtu.be/Mrx2YJgu15s> Artist and performance collective specialising in body base sculpture & costume. They have been collaborating as Brave New Worlds since 2013. Valentina Ceschi is an Italian interdisciplinary artist / [...]

Metta Theatre – Three Songs from HouseFire the Musical

<https://youtu.be/cefm0SuhZ7M>
<https://youtu.be/Ds2jg98jFE8>
<https://youtu.be/BLmpbsqSd9o> Official music videos from: HouseFire | AN ECO ROCK MUSICAL Listen to the album on Spotify: <https://spoti.fi/3dTdYzi> And other streaming platforms: I want you to act as [...]

Francesc Serra Vila – Let's Go Out For A Walk?

<https://youtu.be/g-2AbVuWnvl>
<https://vimeo.com/573327296> LET'S GO OUT FOR A WALK? is a project specifically designed for elderly people; their local stories from childhood to the present, are eventually transformed in a performative [...]

Helen Storey – LOVECOATS Project with the TIGER girls

https://www.youtube.com/watch?v=Fr_fXZQy_Zs Working alongside the refugees, Professor Helen Storey's Dress For Our Time projects continue to evolve at Za'atari Refugee Camp in Jordan. Helen Storey MBE, RDI is Professor of Fashion [...]

Tanya Beer – The Living Stage NYC

<https://youtu.be/GE7BYyLI08> Dr Tanya Beer is an ecological designer, community artist and Senior Lecturer in Design at the Queensland College of Art, Griffith University, Australia. The Living Stage The Living Stage [...]

Jennifer Leach – The Graveyard

<https://youtu.be/xC6BPrxNJno> Go small!! I keep hearing this message. It struck me forcibly one day as I chanced upon a small village graveyard, with the sleepy atmosphere of peace that pervades [...]

HandMade Theatre – Creating WilderNests: Sustainable Theatre

<https://www.youtube.com/watch?v=2OdCtkSJNyo> Sustainability at HandMade Theatre HandMade Theatre use live performances and creative therapy approaches to bring experiences of wonder and joy to children and communities across the UK. We perform at [...]

Paul Burgess – Apples and Snakes: Plot 17

<https://youtu.be/dSBkbokfCv8> PLOT17: A hip-hop garden block party written and performed by Kenny Baraka for audiences aged 7+ Four pieces of woodEight nailsAnd a hammerSome compostA hand full of seedsAnd some [...]

Źródło: EcoStage, Global Voices i studia przypadków, <https://ecostage.online/global-voices/>

7. Circular Costume Ireland (Co. Wicklow, Irlandia)

Circular Costume Ireland to pierwsza w Irlandii organizacja non-profit zajmująca się kostiumami. Zbierają, naprawiają i wypożyczają/sprzedają używaną odzież i ubrania teatralne, reinwestując wszelkie wpływy w poszerzanie swojej kolekcji i usług. Oferując scentralizowane, łatwe do przeglądania repozytorium elementów z określonej epoki, ich działalność zmniejsza ilość odpadów, budując rosnącą społeczność profesjonalistów zajmujących się kostiumami.

Wpływ na projekt CIRCLE-T: Szybki, dostosowany do lokalnych potrzeb model wynajmu kostiumów pokazuje młodym projektantom, jak skutecznie uzyskać dostęp do wysokiej jakości używanych strojów - bezpośrednio zmniejszając marnotrawstwo sektorowe.

circularcostumeireland

Join us on our mission to create a more sustainable costume industry.

Źródło: Circular Costume Ireland, <https://circularcostumeireland.com/>

Dofinansowane przez
Unię Europejską

8. Edukacyjne warsztaty teatru lalek - Epí Stagon, Grecja

Sukces tego warsztatu w wykorzystaniu materiałów z recyklingu do budowy lalek pokazuje, w jaki sposób sztuki sceniczne mogą bezpośrednio angażować dzieci w edukację ekologiczną. Dzieci nie tylko uczą się umiejętności tworzenia lalek, ale także internalizują zachowania związane z recyklingiem poprzez praktyczne ćwiczenia.

Wpływ na projekt CIRCLE-T: Będziemy śledzić sukces warsztatów poprzez włączenie kwestionariuszy wpływu na odbiorców zapewniając, że wszystkie warsztaty edukacyjne mają jasną metodę pomiaru retencji wiedzy i zmiany zachowań.

Źródło: E-Kalampaka.gr. (2014). Klasztor na skałach Meteory [Fotografia]. E-Kalampaka.gr.

9. „Antygona” na Międzynarodowym Festiwalu Starożytnego Dramatu Greckiego (Cypr)

Ta produkcja *Antygony* stanowi przykład tego, jak duże festiwale mogą wykorzystywać strategie cyrkularne. Wykorzystanie lokalnych materiałów z recyklingu - odzyskanego drewna do inscenizacji i tkanin z recyklingu do kostiumów - pokazuje, że oszczędności i korzyści dla środowiska mogą współistnieć. Dodatkowo, szeroki zasięg medialny produkcji zwiększył świadomość społeczną na temat ekologicznych praktyk teatralnych, pokazując, że widoczność jest potężnym narzędziem zmiany kulturowej.

Wpływ na projekt CIRCLE-T: Wykorzystamy ten przypadek, włączając wytyczne dotyczące zaangażowania mediów i komunikacji, zachęcając teatry do dokumentowania i nagłaśniania swoich inicjatyw związanych z obiegiem zamkniętym.

Źródło: Międzynarodowy Festiwal Dramatu Starożytnej Grecji, ANTIGONE autorstwa Sofoklesa, <https://assitej-international.org/2023/12/08/a-sustainable-antigone/>

10. Projekt PATARI: Teatr Muzyczny „Cztery pory roku” (Grecja)

Projekt PATARI ilustruje, w jaki sposób partnerstwa międzysektorowe mogą ułatwić zrównoważone pozyskiwanie materiałów do głośnych produkcji. Kostiumy z recyklingu (wykonane z plastikowych toreb, butelek i słomek) pełnią podwójną rolę: artystyczną i katalizatora dyskusji na temat ochrony środowiska. Sukces estetyczny spektaklu i kolejne trasy koncertowe wskazują, że widzowie są otwarci na teatr ekologiczny, gdy jest on prezentowany w angażującym, muzycznym kontekście.

Wpływ na projekt CIRCLE-T: nawiązywanie partnerstw z lokalnymi firmami jest praktyczną strategią pozyskiwania zasobów, zwiększania finansowania i wzmacniania więzi społecznych. Zestaw narzędzi WP6 będzie zawierał *Przewodnik po partnerstwie publiczno-prywatnym* przedstawiający kroki, jakie należy podjąć, aby uzyskać wsparcie lokalnych firm dla inicjatyw związanych z teatrem cyrkularnym.

Źródło: Grecka Opera Narodowa. (b.d.). Widok foyer Greckiej Opery Narodowej [Fotografia]. Grecka Opera Narodowa

11. Festiwal teatralny Handmade & Recycled - Fabrica, Grecja

Koncentrując program festiwalu na występach, instalacjach i warsztatach wykonanych w całości z materiałów pochodzących z recyklingu lub wykonanych ręcznie, festiwal stworzył tętniącą życiem platformę edukacji ekologicznej. Wykorzystanie lokalnych artystów, pracy wolontariuszy i minimalnej infrastruktury podkreśla zrównoważony, niskobariery model organizacji festiwali.

Wpływ na projekt CIRCLE-T: CIRCLE-T może powielić ten model dla lokalnych „Circular Theatre Showcases”, gdzie młodzieżowe grupy teatralne prezentują krótkie przedstawienia oparte na materiałach pochodzących z recyklingu.

Źródło: Elculture.gr. (2023). Uczestnicy podczas imprezy HRTFest [Fotografia]. Elculture.

12. Program „Eko Syrena” - Teatr Syrena, Warszawa, Polska

Opracowany spontanicznie podczas pandemii COVID-19 program „Eko Syrena” rozwinął się od sortowania odpadów i dwustronnego drukowania do instalacji paneli słonecznych na zabytkowym budynku, czyniąc go pionierem wśród warszawskich teatrów w zakresie modernizacji środowiskowej. Oddolne początki programu, oparte na wspólnej burzy mózgów w różnych działach (administracji, produkcji, promocji), przyczyniły się do odpowiedzialności i ciągłego doskonalenia. Od ponownego wykorzystania istniejących kostiumów i scenografii po strategiczne zmniejszenie częstotliwości przedstawień (w celu uniknięcia nadprodukcji), „Eko Syrena” jest przykładem oddolnego podejścia do transformacji kulturowej, która stopniowo przekształca się w plan strategiczny.

Wpływ na projekt CIRCLE-T: Umożliwienie kumulacji małych, praktycznych kroków w czasie może prowadzić do zmian systemowych (np. panele słoneczne w Eko Syrena). Rozproszony model przywództwa wzmacnia pozycję poszczególnych osób w różnych działach - zamiast centralizować decyzje - sprzyja innowacjom i akceptacji. Oszczędności wynikające z niższych rachunków za energię i mniejszych zakupów materiałów stanowią bezpośrednią zachętę do kontynuowania ekologicznych praktyk.

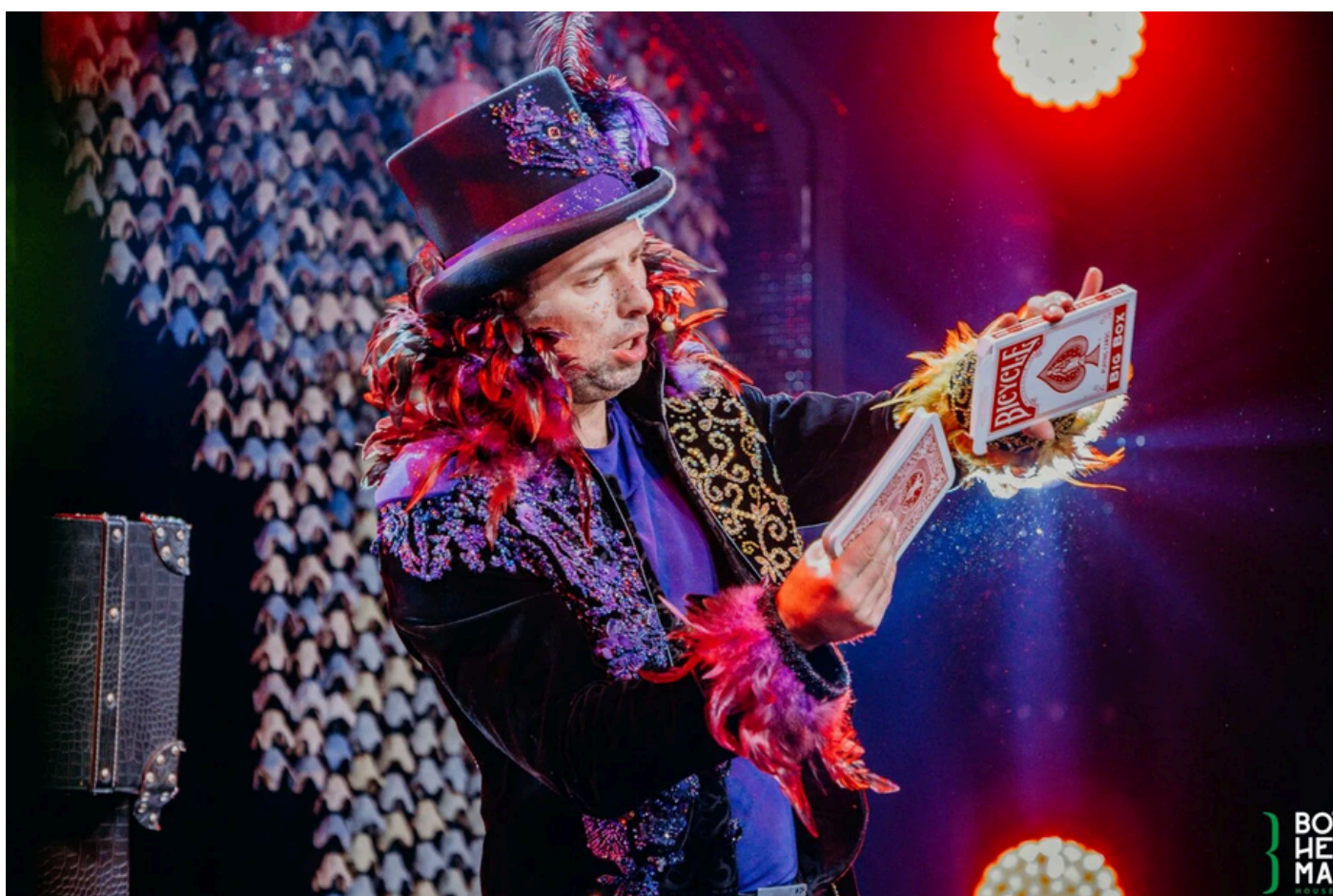
Źródło: Teatr Syrena, spektakl ekologiczny *Glonuś i drużyna Eko-Syreny*

<https://teatrsyrena.pl/glonus-i-druzyna-eko-syreny/>

13. Teatr Bohema (Warszawa, Polska)

Teatr Bohema tworzy ekologiczny zespół teatralny, łączący akrobatykę powietrzną, projekcje cyfrowe ze scenografią z recyklingu w celu promowania świadomości ekologicznej. Teatr wykorzystuje odzyskane drewno, biodegradowalne rekwizyty, używane kostiumy i energooszczędne oświetlenie, aby tworzyć w pełni wciągające spektakle o niskim wpływie na środowisko.

Wpływ na projekt CIRCLE-T: Techniczna integracja materiałów z odzysku i zielonych technologii Bohemy ilustruje zaawansowane możliwości scenograficzne modułów szkoleniowych CIRCLE-T.

Źródło: BohemaTheater, ekologiczny spektakl „Magia recyklingu” <https://bohemahouse.pl/video/zapowiedz-magia-recyklingu/>

14. Instytut im. Jerzego Grotowskiego (Wrocław, Polska)

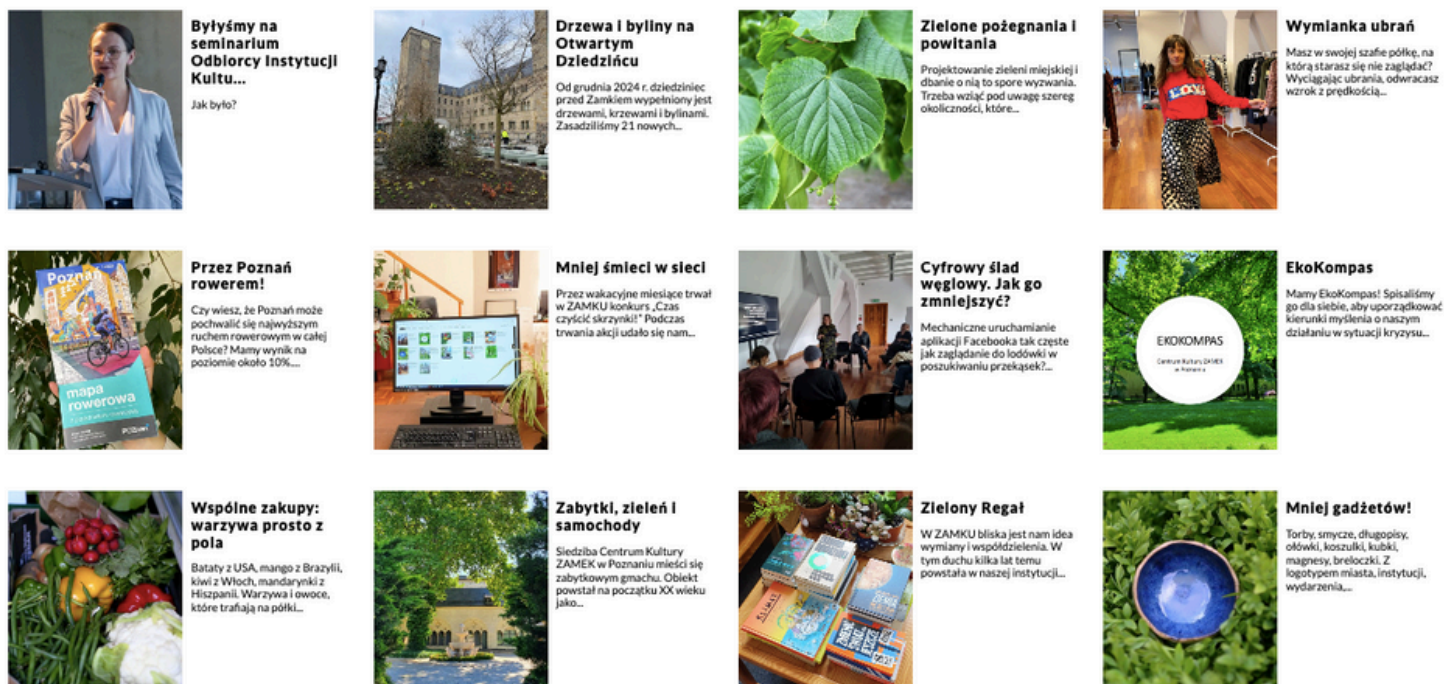
Instytut Grotowskiego włącza zrównoważony rozwój do codziennych działań kulturalnych - minimalizując drukowanie, stawia za priorytet komunikację cyfrową i pozyskuje materiały z recyklingu / przyjazne dla środowiska. Pokazują, jak ekologiczne strategie zarządzania mogą płynnie współistnieć z programami artystycznymi.

Wpływ na program CIRCLE-T: Alternatywy cyfrowe i zmiany w polityce instytucjonalnej Grotowskiego oferują możliwe do przeniesienia strategie zarządzania dla wytycznych administracyjnych CIRCLE-T.

15. Centrum Kultury ZAMEK „Zamek dla Klimatu” (Poznań, Polska)

Komitet CK ZAMEK „Zamek dla Klimatu”, zainicjowany w 2020 r., kieruje działaniami instytucjonalnymi w kierunku zrównoważonego rozwoju. Organizuje zielone wydarzenia, włącza eko-edukację do programów i korzysta z materiałów z recyklingu/upcyklingu na wystawach i warsztatach.

Wpływ na projekt CIRCLE-T: Ustanowienie dedykowanego zespołu ds. zrównoważonego rozwoju - jak to zrobili - zapewnia ciągłość i odpowiedzialność, co jest kluczowym zaleceniem dla organizacji partnerskich CIRCLE-T.

Źródło: Centrum Kultury ZAMEK, Zamek dla Klimatu, <https://ckzamek.pl/podstrony/5807-zamek-dla-klimatu/>

Dofinansowane przez
Unię Europejską

5 ROZDZIAŁ

WYWIADY I WIZYTY

Aby zakotwiczyć metodologię CIRCLE-T w żywym doświadczeniu, zespół projektu nawiązał kontakt ze specjalistami poprzez bogate wywiady eksploracyjne i wizyty w teatrze. Zamiast suchego katalogu działań, spotkania te ujawniły nastawienie, wyzwania i czynniki sprzyjające wprowadzaniu zielonych rozwiązań, które kształtują teatr cyrkularny w praktyce.

Wywiad w Teatrze Syrena „Eko Syrena”

Program teatralny pt. *Eko Syrena* rozpoczął się jako oddolna refleksja wywołana przerwą w związku z pandemią. Pracownicy działów produkcyjnych, technicznych, administracyjnych i edukacyjnych połączyli siły podczas „burz mózgów”, zastanawiając się, czy wszystkie zasoby wykorzystywane w teatrze naprawdę musi być nowy.

Źródło: Teatr Syrena, spektakl ekologiczny „Glonuś i drużyna ekosyreny” [każda lalka została wykonana z materiałów pochodzących ze źródeł ekologicznych] <https://teatrsyrena.pl/glonus-i-druzyna-eko-syreny/>

Od prostych rozwiązań - dwustronnego drukowania, sortowania odpadów, wyłączania świateł - wyrosła szersza kultura: technicy uczący się modernizować istniejące przestrzenie performatywne, pracownicy kostiumów przeczesujący archiwa teatru zamiast zamawiać nowe ubrania, a nawet panele słoneczne wieńczące zabytkowy budynek pomimo przeszkód w strefie dziedzictwa. W całej tej podróży kluczowe okazało się rozproszone przywództwo: zamiast jednego urzędnika ds. zrównoważonego rozwoju, małe eko-zespoły w każdym dziale były właścicielami dyskretnych interwencji - od zmiany przeznaczenia śrub do organizowania warsztatów upcyklingowych dla społeczności.

Być może najbardziej uderzającym spostrzeżeniem było to, jak małe, konsekwentne działania budują rozpęd. Jeden z techników zauważył: „Nigdy nie wyobrażałem sobie, że wymiana żarówek na LED utoruje drogę do instalacji paneli słonecznych”, ilustrując, jak stopniowe sukcesy otwierają drzwi do większych projektów. Młodzi widzowie entuzjastycznie reagowali na produkcje takie jak *Glenuś i drużyna Eko-Syreny*, chętnie identyfikując pojemniki do recyklingu i recytując prawidłowe zasady sortowania odpadów - dowód na to, że sam teatr może być niesamowicie znaczący dla wartości ekologicznych.

Wywiad z dyrektorką teatru Syrena podkreślił, że zrównoważony teatr jest zbiorowym i ciągłym eksperymentem. Pracownicy przyznawali się do luk w swojej wiedzy, ale wyrazili również gotowość na adaptację w miarę ewolucji wprowadzania ekologicznych rozwiązań. Jak stwierdził jeden z koordynatorów: „Jesteśmy przekonani, że wciąż musimy się wiele nauczyć”.

Tomasz Jacyków i Krzysztof Broda-Żurawski, styliści i zwolennicy recyklingu modowego

Wywiad z Cerebral Productions

Podczas rozmowy z Christosem z Cerebral Productions - przedsiębiorstwa wyrosłego z rozwijającej się greckiej społeczności LARP - zespół CIRCLE-T odkrył, w jaki sposób gry teatralne przekładają zasady gospodarki o obiegu zamkniętym na praktykę.

Założona przez grupę pięciu byłych przedsiębiorców poszukujących pracy twórczej i kreatywnej, Cerebral Productions wykorzystuje używane kostiumy, akcesoria drukowane w 3D i wsparcie wolontariuszy do organizowania gier teatralnych na świeżym powietrzu dla 30-50 uczestników. Ich etos opiera się na zaradności i współpracy ze społecznością: każdy element zbroi, tunika lub hełm ma swoją własną historię pochodzenia - uratowany z zamykających się sklepów kostiumowych w Atenach, upcyklingowany z osobistych kolekcji lub wyprodukowany we własnym zakresie przy użyciu odzieży ulicznej jako podstawy konstrukcyjnej.

Wywiad z Christosem z Cerebral Productions

Kluczowe spostrzeżenia obejmują:

- Zarządzanie cyklem życia kostiumów: Zbierając niechciane ubrania a następnie przerabiając je podczas szycia (plisy, nakładki). Dzięki temu da się także obniżyć koszty kostiumów z 200-300 euro do mniej niż 50 euro za zestaw.
- Działania wolontariuszy: Krąg 15-20 oddanych wolontariuszy wspiera logistykę wydarzenia - zapewniając przestrzeń, organizując rejestrację uczestników i współorganizując warsztaty - pokazując, jak mały zespół może zmobilizować zrównoważoną sieć wolontariuszy.
- Aspiracje edukacyjne: Opierając się na potencjale pedagogicznym LARP-a, planowane są warsztaty dla dzieci.

Zbiory używanej odzieży i rekwizytów

6 ROZDZIAŁ

REKOMENDACJE

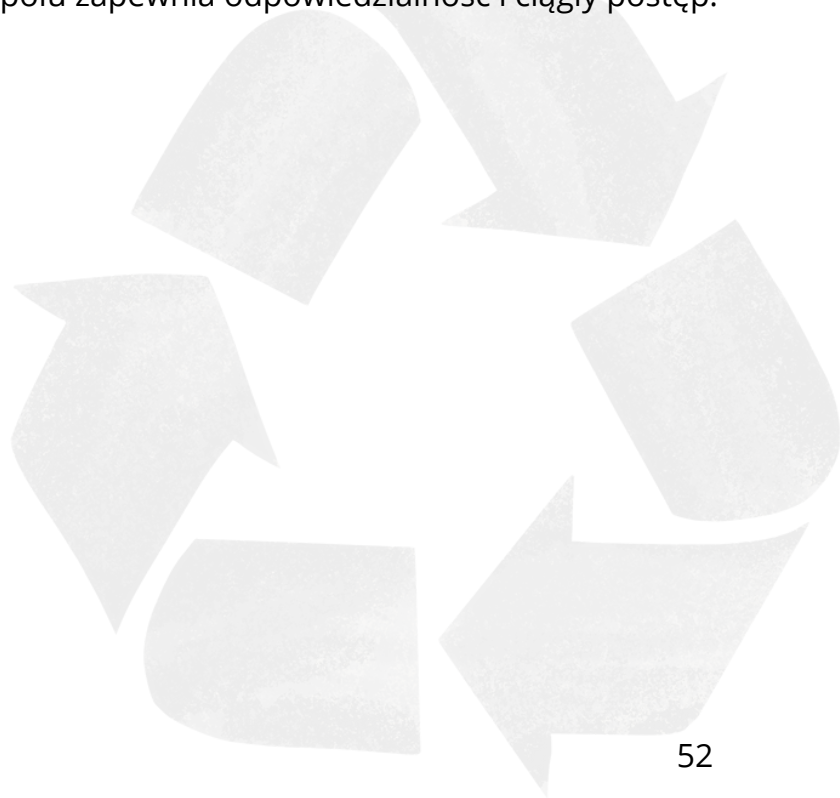
Badania wykazały, że wśród organizacji kulturalnych istnieje silna potrzeba zrównoważonych działań na rzecz klimatu. Jednak nadal istnieją wyraźne bariery strukturalne, finansowe i edukacyjne, które utrudniają przyjęcie gospodarki o obiegu zamkniętym.

Poniżej znajdują się **kluczowe punkty blokujące proces wprowadzania zrównoważonych rozwiązań**, które wyróżniliśmy w naszych badaniach:

- **Luki i potrzeby szkoleniowe:** Podczas gdy wielu początkujących scenografów i twórców teatralnych posiada silne instynkty projektowe, często brakuje im formalnego szkolenia w zakresie oceny cyklu życia (LCA) i pomiaru wpływu na środowisko. Nasze badania wykazały, że uczestnicy potrzebują krótkich modułów/szkoleń dotyczących metod audytu ekologicznego, podstawowych informacji o materiałach z recyklingu (np. trwałości ponownie użytych tkanin w porównaniu z nowymi tekstyliami) oraz analiz kosztów. Modułowy program nauczania, zintegrowany z istniejącymi programami edukacji teatralnej (takimi jak pełnoetatowe szkolenie aktorów GSA), musi zaspokoić te potrzeby.
- **Bariery polityczne i finansowe:** Kilku interesariuszy zauważyło, że istniejące dotacje na produkcję teatralną rzadko przeznaczają dedykowane fundusze na zrównoważone materiały lub procesy certyfikacji ekologicznej. W Irlandii zachętą dla przemysłu filmowego z powodzeniem napędzały zrównoważone praktyki poprzez wyodrębnione finansowanie na rozwiązania ekologiczne - takie podejście, mogłaby naśladować branża teatralna. W Grecji sztywne przepisy dotyczące dziedzictwa kulturowego czasami opóźniają eko-modernizację (np. instalację paneli słonecznych) w starszych obiektach. Współpraca z krajowymi władzami kulturalnymi i specjalne programy dotacji dla „zielonych teatrów” pomogłyby złagodzić te bariery strukturalne.
- **Zaangażowanie społeczności i świadomość społeczna:** Praktyki teatru cyrkularnego mogą wykraczać poza budowanie scenografii i obejmować edukację publiczności. Na przykład interaktywne warsztaty lalkarskie (Epí Stagon) i zrównoważone modele festiwalowe (Fabrica) pokazują, w jaki sposób teatr może aktywnie angażować lokalne społeczności, szkoły i rodziny w rozmowy na temat recyklingu i zarządzania środowiskiem. CIRCLE-T powinno połączyć działania na rzecz społeczności z zielonymi rozwiązaniami, zachęcając w ten sposób teatry młodzieżowe do organizowania dyskusji po spektaklach, dni otwartych w lokalnych centrach recyklingu oraz warsztatów ekologicznych dla rodziców i nauczycieli.
- **Dostęp do materiałów i logistyka:** We wszystkich trzech krajach partnerskich najważniejszym zidentyfikowanym wyzwaniem jest pozyskiwanie i przechowywanie odpowiednich materiałów pochodzących z recyklingu. Warsztaty i wywiady ujawniły, że wiele teatrów młodzieżowych nie posiada dedykowanych obiektów magazynowych lub nie współpracuje z centrami recyklingu.

W takiej sytuacji zaleca się mapowanie lokalnych zasobów (np. sklepów z drewnem, firm zajmujących się recyklingiem tekstyliów, sklepów z używanymi rzeczami) i zawieranie umów (np. umów barterowych, preferencyjnych stawek wynajmu) w celu usprawnienia przepływu materiałów.

- **Motywacje i postrzeganie kultury:** Wywiady ujawniły głębokie poczucie odpowiedzialności wśród uczestników teatrów młodzieżowych za kwestie środowiskowe. Jednak niektórzy początkujący projektanci wyrazili frustrację, że eko-praktyki mogą zagrozić estetycznej lub artystycznej wizji. Rozwiązanie tego problemu wymaga zaprezentowania sztandarowych przykładów (np. spektaklu Green Book w The Lir Academy), w których wybory ekologiczne poprawiły, a nie pogorszyły jakość artystyczną. Zachęcanie do otwartego dialogu na temat łączenia estetyki artystycznej z ograniczeniami ekologicznymi jest niezbędne.
- **Rozproszony model przywództwa:** Wzmocnienie pozycji poszczególnych osób w różnych działach - zamiast centralizacji decyzji - sprzyja innowacyjności i akceptacji.
- **Brak czasu:** pozyskiwanie towarów z drugiej ręki lub znajdowanie alternatywnych rozwiązań zajmuje więcej czasu. Podkreśla się również, że niektóre pokazy mogą mieć specyficzne wymagania, dla których nie zawsze można znaleźć przyjazne dla środowiska rozwiązania w krótkim czasie. Co więcej, aby tak się stało, konieczna jest komunikacja i współpraca na wszystkich poziomach, ponieważ może to wymagać większej elastyczności projektów.
- **Zaangażowanie instytucjonalne i przywództwo:** Studium przypadku (np. Eko Syrena), podkreślają znaczenie zaangażowanego zespołu we wprowadzaniu zrównoważonego rozwoju w każdej organizacji partnerskiej. Podczas gdy oddolne inicjatywy mogą wywołać zmiany, sformalizowanie ról dla całego zespołu zapewnia odpowiedzialność i ciągły postęp.

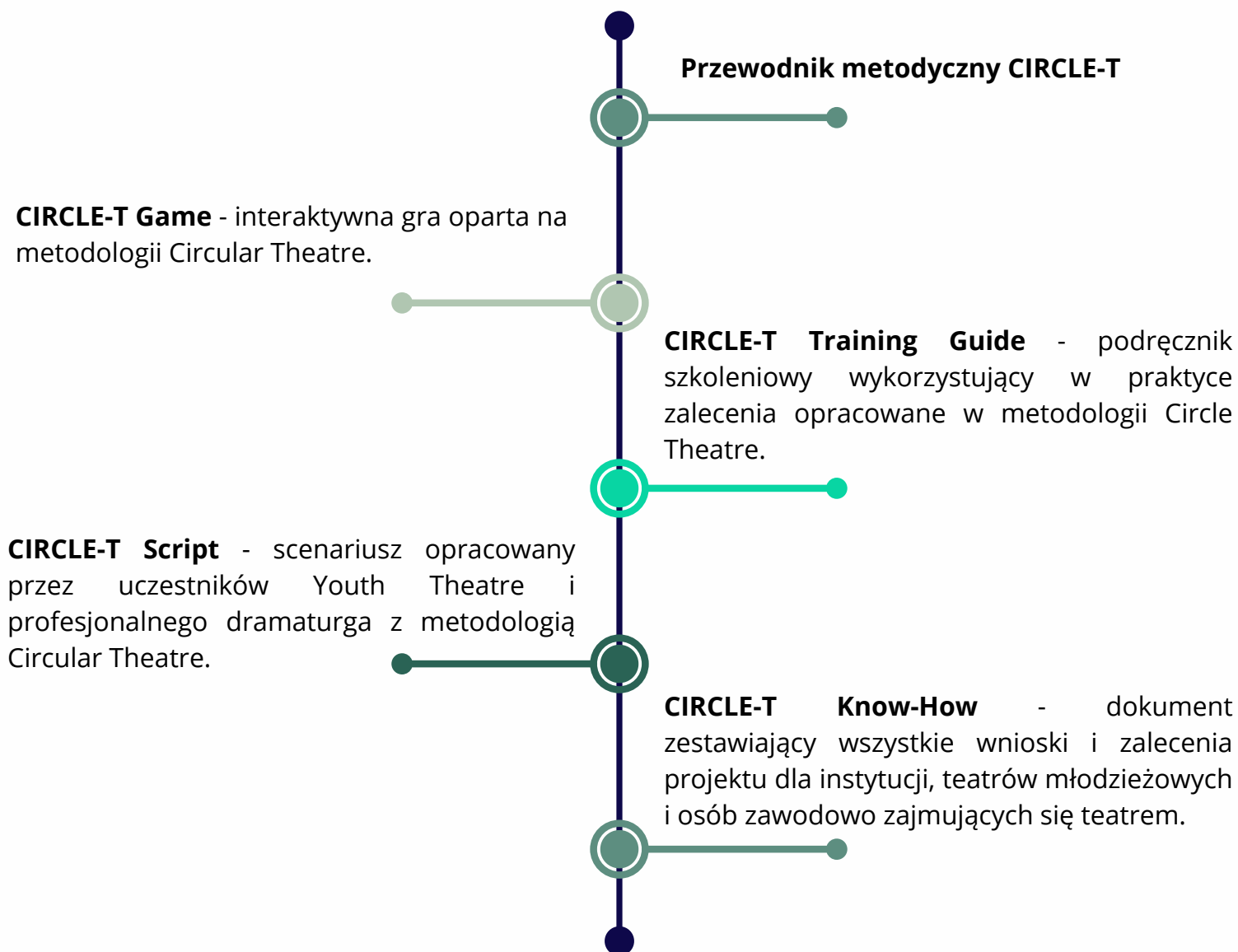
- Przypisanie wyraźnej odpowiedzialności do zespołu zrównoważonego rozwoju, a tym samym wyjaśnienie odpowiedzialności.
- Ustalenie realistycznych celów dla poszczególnych działów (np. procent kostiumów poddanych recyklingowi, sprzęt techniczny ponownie wykorzystany).
- Zrównoważone podejście poprzez zachęcanie do hybrydowych modeli tournée łączących dłuższe występy w regionalnych centrach z występami pop-up dla społeczności, utrzymując w ten sposób zasięg przy jednoczesnej maksymalizacji efektywności wykorzystania zasobów.
- Dokumentowanie wszystkich procesów w czasie rzeczywistym - zapewniające przejrzystość, ułatwiające szkolenia i budujące repozytorium praktycznej wiedzy.
- Doświadczenie rzemieślnicze: Umiejętności rzemieślników w zakresie odzyskiwania i regeneracji materiałów są nieocenione; inwestowanie w wewnętrzne szkolenia techniczne zapewnia długoterminową rentowność dla zielonych rozwiązań.
- Śledzenie sukcesu warsztatów poprzez włączenie solidnych mechanizmów oceny - ankiet i kwestionariuszy wpływu na publiczność - zapewniające, że wszystkie warsztaty edukacyjne mają jasną metodę pomiaru retencji wiedzy i zmiany zachowań.
- CIRCLE-T powinien zawierać wytyczne dotyczące zaangażowania mediów i komunikacji, zachęcając teatry do dokumentowania i nagłaśniania swoich inicjatyw. Nawiązanie partnerstwa z lokalnymi organizacjami pozarządowymi zajmującymi się ochroną środowiska (jak w przypadku „Green Dot” na Cyprze) zapewnia zarówno wiarygodność, jak i potencjalne możliwości finansowania.
- Ponieważ projekt współpracuje z początkującymi projektantami, będziemy zachęcać ich do tworzenia sieci wymiany między sobą.
- Dzielenie się kontaktami z już istniejącymi organizacjami zajmującymi się gospodarką o obiegu zamkniętym. Na przykład w kontekście irlandzkim: Re-Staging i Circular Costume.
- Wykorzystanie istniejących sieci (inne teatry, lokalne sklepy z używanymi rzeczami) w celu pozyskania materiałów po niskich lub zerowych kosztach.

- Będziemy czerpać z tego przykład, tworząc szablony audytów i zestawu narzędzi Know-How. W szczególności nacisk na przyjazne dla użytkownika ramy audytu, umożliwiające kierownikom obiektów samoocenę i wdrażanie stopniowych ulepszeń, stanowi praktyczną mapę drogową dla młodzieżowych obiektów teatralnych, w których brakuje dedykowanego personelu zajmującego się ochroną środowiska.
- Narzędzia refleksyjne EcoStage i model budowania społeczności mogą stanowić podstawę dla manifestu CIRCLE-T prowadzonego przez młodzież, ćwiczeń inauguracyjnych i strategii budowania sieci.
- „Circular Theatre Showcases”, gdzie młodzieżowe grupy teatralne prezentują krótkie spektakle oparte na materiałach pochodzących z recyklingu w publicznych parkach lub centrach społeczności.
- Techniczna integracja materiałów cyrkularnych i zielonych technologii Bohemy ilustruje zaawansowane możliwości scenograficzne dla modułów szkoleniowych CIRCLE-T.

7 ROZDZIAŁ

CO DALEJ?

Zgodnie z zobowiązaniem CIRCLE-T do autentycznego, wrażliwego na kontekst podejścia, projekt respektuje różne przepisy krajowe, tradycje kulturowe i warunki ekonomiczne w Polsce, Irlandii i Grecji. Gwarantuje, że powstałe metodologie i narzędzia można dostosować do lokalnych realiów, przy jednoczesnym zachowaniu podstawowych zasad CE - takich jak priorytetowe traktowanie ponownego wykorzystania, optymalizacja transportu i wyboru zakwaterowania oraz wspieranie współpracy międzysektorowej.

Ponieważ partnerzy projektu pochodzą z różnych środowisk, połączymy różne techniki uczenia się, które przedstawimy w tym rozdziale, a mianowicie Game Based Learning i Universal Design for Learning. Te techniki i podejścia będą stanowić podstawę wszystkich naszych kolejnych kroków.

Jeśli chodzi o dziedzinę gier i ich definicje, możemy napotkać wiele odpowiednich definicji. Na przykład Oxford Learner's Dictionaries definiuje gry jako **„...aktywność, którą wykonujesz, aby się dobrze bawić, często taką, która ma zasady i którą możesz wygrać lub przegrać”**. Badania różnych ekspertów, na przykład Laamarti et al. (2014) definiują gry jako **„fizyczną i/lub umysłową rywalizację rozgrywaną zgodnie z określonymi zasadami, której jedynym celem jest rozbawienie lub zapewnienie rozrywki uczestnikom”**.

Środowisko edukacji jest w pewnym stopniu porównywalne ze środowiskiem gier, ponieważ obejmuje takie aspekty, jak interakcje psychologiczne, emocjonalne i motywacyjne.

Istnieje również tendencja do stosowania bardziej angażujących i interaktywnych modeli nauczania i edukacji, takich jak GBL w grach. GBL to zbiorowa koncepcja, która obejmuje **„wykorzystanie poważnych gier, grywalizacji i zabawnych strategii uczenia się”** w kontekście podejścia skoncentrowanego na nauczaniu i kreatywności. Odnosi się do wykorzystania elementów gier i zasad gier w zwykłych działaniach edukacyjnych.

Whiton definiuje uczenie się oparte na grach (GBL) jako **„uczenie się, które jest łatwiejsza dzięki wykorzystaniu gry”**. Ogólnie rzecz biorąc, uczenie się oparte na grach można scharakteryzować jako podejście edukacyjne, które wykorzystuje gry jako główny środek uczenia się w celu usprawnienia procesu uczenia się, zwiększenia interaktywności i zaangażowania uczących się oraz stworzenia dla nich bardziej efektywnego doświadczenia edukacyjnego. GBL może stanowić alternatywę dla tradycyjnych metod uczenia się i może oferować wiele korzyści dorosłym uczniom z różnych pokoleń (Nistor & Iacob, 2018).

Bardzo częstym problemem związanym z nauczaniem opartym na grach jest to, że GBL jest błędnie rozumiane jako **grywalizacja**. Te dwa podejścia są ze sobą ściśle powiązane, ale istnieją między nimi pewne podstawowe i istotne różnice. Podejście gamifikacji wykorzystuje elementy podobne do gier w kontekście innym niż gra. Dla porównania, GBL stanowi kompletne doświadczenie edukacyjne zbudowane wokół gry, podczas gdy grywalizacja próbuje stworzyć bardziej angażujące już istniejące działania poprzez wdrożenie niektórych elementów podobnych do gier (Kapp, 2012).

W czasie gry gracze mogą działać tak, jak chcą. Badania przeprowadzone przez Osterweil i in. w artykule „Are Games All Child's Play?” identyfikują cztery podstawowe osie wolności, które są powszechnie dzielone między graczy (Osterweil i Klopfer, 2011). Gracze mogą doświadczyć następujących elementów:

- ✓ **Prawo do porażki:** Swoboda porażki oznacza, że wszyscy gracze mogą podejmować dowolną liczbę prób bez uznawania ich za błąd. Ten rodzaj wolności pozwala graczom swobodnie eksperymentować, uczyć się na błędach i stopniowo rozwijać określone umiejętności.
- ✓ **Swoboda eksperymentowania:** Oznacza to, że uczniowie mają możliwość kreatywnego odkrywania. Na przykład, uczący się mogą mieć szansę na odkrycie nowych zastosowań, co prowadzi do rozwijania innowacyjności i umiejętności rozwiązywania problemów.
- ✓ **Swoboda kształtowania tożsamości:** Granie pozwala uczniom odkrywać i eksperymentować z różnymi tożsamościami poprzez odgrywanie ról. Udawanie i eksploracja, uczą rozpoznawać sygnały społeczne, odpowiednie zachowania w różnych sytuacjach i ostatecznie pozwalają na odkrycie, kim się jest.
- ✓ **Wolność do wysiłku:** Podczas gry gracze rzadko doświadczają dużego wysiłku, co jest paradoksem tej osi. Jednak gra wymaga pewnego poziomu wyzwania, aby była angażująca. Ta wymagająca wysiłku zabawa może prowadzić do najbardziej satysfakcjonujących doświadczeń, podkreślając znaczenie popychania siebie i bycia wyzwaniem w zabawnym środowisku.

Grywalizacja:

W wielu przypadkach termin grywalizacja jest błędnie postrzegany jako nauka oparta na grach. Gamifikacja to stosunkowo nowy termin odnoszący się do i skupiający się na zastosowaniu mechaniki gier w kontekstach niezwiązanych z grami. Celem tego jest zaangażowanie odbiorców i zaoferowanie elementu zabawy w zwykłych działaniach, a poprzez ten proces generowanie korzyści motywacyjnych i poznawczych. Grywalizacja jest wykorzystana w wielu różnych dziedzinach, takich jak biznes, marketing i e-learning.

Podstawy pedagogiczne

Teoretyczne podstawy GBL obejmują takie koncepcje jak:

- **Konstruktywistyczne uczenie się:** Uczniowie poszerzają wiedzę poprzez aktywne zaangażowanie, eksperymentowanie i refleksję. Tworząc symulowane środowisko, w którym gracze muszą zaprojektować zrównoważony zestaw przy ograniczonych zasobach, budują ekologiczne i techniczne zrozumienie poprzez praktykę.
- **Nauka na miejscu:** Scenariusze gry odwzorowują rzeczywiste wyzwania - przemierzanie lokalnych sieci recyklingu, negocjowanie wymiany materiałów i równoważenie budżetów - dając w ten sposób uczniom wiedzę praktyczną prawdziwych procesów obecnych w teatrze.
- **Wspólna nauka:** Gra została zaprojektowana z myślą o rozgrywce zespołowej, wymagającej takich ról jak kierownik projektu, koordynator ds. materiałów, specjalista ds. logistyki, scenograf i twórca treści. Współzależność i komunikacja są podstawą sukcesu.

Uniwersalne projektowanie nauczania:

Universal Design for Learning (UDL) to ramy, które mają na celu uczynienie nauki dostępną i dla wszystkich. Odbywa się to poprzez proaktywne projektowanie narzędzi edukacyjnych w celu zminimalizowania barier i zapewnienia wielu sposobów zaangażowania, reprezentacji i działania/ekspresji. UDL nie jest przeznaczony tylko dla osób z niepełnosprawnościami; przynosi korzyści wszystkim, oferując elastyczność i wybór w sposobie uzyskiwania dostępu do informacji i angażowania się w treści

Uniwersalne projektowanie (UD)

UD to projektowanie i komponowanie środowiska w taki sposób, aby było ono dostępne, zrozumiałe i wykorzystywane w jak największym stopniu przez wszystkie osoby, niezależnie od ich wieku, wzrostu, sprawności lub niepełnosprawności (National Disability Authority, 2019).

Universal Design for Learning (UDL)

UDL to ramy oparte na naukowych spostrzeżeniach na temat tego, jak ludzie się uczą. Ramy Centrum Stosowanych Technologii Specjalnych (CAST) zostały opracowane za pomocą trzech kluczowych wytycznych dotyczących uczenia się: (i) zapewnienie wielu środków zaangażowania, (ii) zapewnienie wielu środków reprezentacji oraz (iii) zapewnienie wielu środków działania i ekspresji.

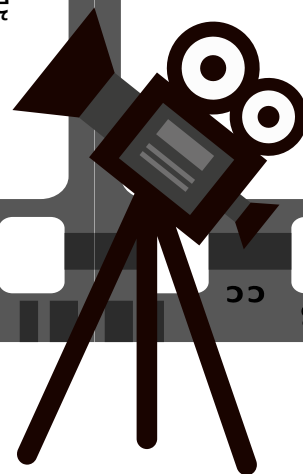
Gra CIRCLE-T to internetowe, nieformalne narzędzie edukacyjne opracowane przez Challedu w ścisłej współpracy ze wszystkimi partnerami w celu przełożenia zasad niniejszego przewodnika metodologicznego na angażujące, dostępne doświadczenie cyfrowe. Zaprojektowana jako oparta na przeglądarce symulacja w stylu „escape room”, gra destyluje kluczowe koncepcje gospodarki o obiegu zamkniętym - cykle życia materiałów, strategie upcyklingu, audyty zasobów - w fabułę, która stawia przed graczami wyzwanie podejmowania zrównoważonych decyzji scenograficznych podczas przechodzenia przez sekwencję coraz bardziej złożonych zadań.

KONCEPCJA GRY

Akcja rozgrywa się w teatrze, w którym wszystko jest zgodne z zasadami gospodarki o obiegu zamkniętym. Na kilka godzin przed przedstawieniem gracz - jeden z aktorów - dowiaduje się, że brakuje dyrektora spektaklu.

Współpracując z resztą obsady, gracz musi przygotować wszystko, co potrzebne, aby przedstawienie mogło się odbyć. Gra zawiera elementy edukacyjne koncentrujące się na recyklingu, ponownym użyciu i odpowiedzialności za środowisko, przedstawione za pomocą przedmiotów i zagadek.

Przewodnik szkoleniowy CIRCLE-T zapewni liderom teatrów / profesjonalistom w dziedzinie teatru i sztuk performatywnych zestaw umiejętności w zakresie wdrażania metodologii CIRCLE-T. Metodologia nieformalnego uczenia się będzie wykorzystywać aktywne narzędzia, które łączą emocjonalne i poznawcze części wewnętrzne i bardzo zapadają w pamięć.

Przewodnik szkoleniowy zostanie opracowany na podstawie metodologii i gry CIRCLE-T, aby zagwarantować, że oba zasoby są komplementarne, wzajemnie powiązane i oparte na wynikach badań.

Wstępna wersja przewodnika szkoleniowego zostanie przetestowana w ramach działań związanych z uczeniem się, nauczaniem i z testowaniem gry. Wszyscy partnerzy zostaną przeszkoleni w zakresie prowadzenia szkoleń, a następnie zorganizują szkolenia liderom teatrów oraz specjalistom w dziedzinie teatru i sztuk performatywnych.

Przewodnik będzie dostępny na stronie internetowej CIRCLE-T.

SZKOLENIE I PRZEWODNIK DLA PRAKTYKÓW TEATRU MŁODZIEŻOWEGO

Przeprowadzimy szereg szkoleń dla początkujących praktyków teatru, aby przekazać i upowszechnić zdobytą wiedzę. Podczas tych szkoleń będziemy testować i udoskonalać naszą metodologię. Aby zwiększyć zasięg i dostępność, stworzymy również przewodnik z najlepszymi praktykami ekologicznymi w teatrze, który umożliwi animatorom/reżyserom i projektantom teatru młodzieżowego wdrożenie w swoich działaniach podejścia „Redukuj, Używaj ponownie, Recyklinguj, Odtwarzaj”.

Źródło: <https://circle-t.eu/>

Przegląd scenariusza i przedstawienia CIRCLE-T

CIRCLE-T Script & Performance wyciągnie wszystkie wnioski z uzyskanych rezultatów i zastosuje metodologię i szkolenie CIRCLE-T do produkcji sztuki teatralnej.

Scenariusze zostaną opracowane przez partnerskie teatry młodzieżowe w każdym kraju partnerskim przy wsparciu profesjonalnego dramaturga. Teatr Młodzieżowy Droichead sfinalizuje scenariusze i zdecyduje, czy połączyć je w jeden utwór, czy zachować jako 3 oddzielne scenariusze, będzie to zależać od wykorzystanych tematów i motywów, ich znaczenia w różnych krajach partnerskich i zaangażowania młodych ludzi.

Podczas tego procesu młodzi ludzie będą spotykać się online, aby dzielić się pomysłami na scenariusze i wdrażać metodologię do swoich przedstawień, przyczyniając się w ten sposób do tworzenia nowych sieci między teatrami młodzieżowymi a profesjonalnymi twórcami teatralnymi i projektantami w całej Europie.

Ostateczny scenariusz zostanie przesłany do inicjatywy Youth Theatre Ireland's Playshare - zbioru sztuk odpowiednich dla młodych wykonawców, przedłużając życie sztuki daleko poza zakres tego projektu.

Produkcja będzie doskonałym sposobem na ocenę metodologii, gry i szkolenia oraz ich zastosowania w rzeczywistym kontekście produkcji teatralnej. Wszystkie wnioski zostaną zebrane w zestawie narzędzi Know-How.

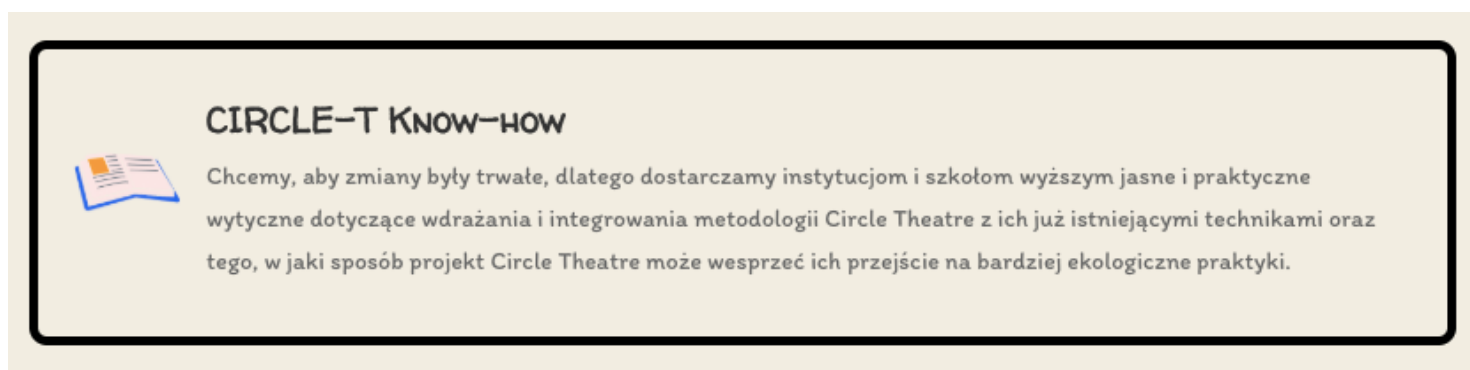
CIRCLE-T SCENARIUSZ I WYSTĘP

W tej części projektu młodzi twórcy nie tylko mówią o zmianie, ale ją realizują. We współpracy z początkującymi i profesjonalnymi twórcami teatralnymi tworzymy spektakl, który będzie integrował elementy cyrkularnego projektowania teatralnego – takie jak materiały pochodzące z recyklingu i praktyki minimalizacji odpadów – jednocześnie promując narracje inkluzywne i zaangażowane społecznie.

Źródło: <https://circle-t.eu/>

Zestaw narzędzi CIRCLE-T *Know-How* będzie dokumentem uzupełniającym niniejszy przewodnik metodologiczny. Będzie on zawierał przegląd doświadczeń zdobytych przez partnerów w trakcie trwania projektu oraz ostateczne zalecenia i poprawki, które sprawią, że zastosowanie całej metodologii CIRCLE-T będzie tak łatwe i odpowiednie, jak to tylko możliwe, przyczyniając się w ten sposób do rzeczywistych zmian w procesie tworzenia ekologicznego teatru.

Zestaw narzędzi CIRCLE-T *Know-How* będzie zbiorem ewaluacji i refleksji, których kulminacją będzie seria zaleceń jak najlepiej wdrożyć metodologię.

Źródło: <https://circle-t.eu/>

8 ROZDZIAŁ

ŹRÓDŁA

ASSITEJ International (2023), spectacle *A Sustainable Antigone*, available:

<https://assitej-international.org/2023/12/08/a-sustainable-antigone/>

Catriona Fallon, Performing Arts Forum, Green Arts Initiative, available:

<https://performingartsforum.ie/green-arts/> [accessed 25/03/2025]

Catriona Fallon, Sinéad Wallace, Mike O'Halloran, (2024), The Theatre Green Book - Irish Edition,

available: <https://www.performingartsforum.ie/assets/uploads/Final-Correct-Irish-TGB-Nov-2024-FINAL-5.12.pdf> [accessed 25/03/2025]

Circular Economy and Miscellaneous Provisions Act 2022, Dublin: Minister for the Environment, Climate and Communications, No.26/2022 available:

<https://www.irishstatutebook.ie/eli/2022/act/26/enacted/en/print> [accessed 25/03/2025]

Climate Action Plan 2024, Dublin: Minister for the Environment, Climate and Communications and Transport, Minister for Foreign Affairs and Defence, Simon Harris TD Taoiseach, available:

<https://www.gov.ie/pdf/?file=https://assets.gov.ie/296414/7a06bae1-4c1c-4cdc-ac36-978e3119362e.pdf#page=null> [accessed 25/03/2025]

Environment Protection Agency, (2021), THE CIRCULAR ECONOMY PROGRAMME: The Driving Force for Ireland's Move to a Circular Economy, available:

https://www.epa.ie/publications/circular-economy/resources/Circular_Economy_Leaflet_2021.pdf [accessed 25/03/2025]

European Environment Agency, (2024), Circular economy country profile 2024 – Ireland,

available: https://www.eea.europa.eu/en/topics/in-depth/circular-economy/country-profiles-on-circular-economy/circular-economy-country-profiles-2024/ireland_2024-ce-country-profile_final.pdf/@download/file [accessed 25/03/2025]

European Theatre Convention, Sustainable Theatre, available:

<https://www.europeantheatre.eu/page/key-themes/sustainability> [accessed 25/03/2025]

European Environment Agency (EEA) (2024). Greece 2024 Circular Economy Country Profile.

Retrieved from :[https://www.eea.europa.eu/en/topics/in-depth/circular-economy/country-profiles-on-circular-economy/circular-economy-country-profiles-2024/greece_2024-ce-country-profile_final.pdf/@download/file#:~:text=2021%2D2025%20\(13%20\)%20through,well%20as%20the%20market%20development.](https://www.eea.europa.eu/en/topics/in-depth/circular-economy/country-profiles-on-circular-economy/circular-economy-country-profiles-2024/greece_2024-ce-country-profile_final.pdf/@download/file#:~:text=2021%2D2025%20(13%20)%20through,well%20as%20the%20market%20development.)

European Theatre Convention, Theatre Green Book, available: <https://www.europeantheatre.eu/page/resources/etc-tgb/etc-theatre-green-book/about> [accessed 25/03/2025]

E-Teatr (2023). Zero Waste in Polish Theatre: The Case of Teatr Druga Strefa. Retrieved from <https://e-teatr.pl/>

Grotowski Institute (2023). Ecology in Cultural Institutions. Retrieved from <https://grotowski.net/performer/performer-19/ekologia-w-instytucjach-kultury>

Hellenic Republic, Ministry of Environment & Energy (2018). National Circular Economy Strategy. Retrieved from https://circulareconomy.europa.eu/platform/sites/default/files/national_circular_economy_strategy_0.pdf.

Joint Research Centre (2023). Green Best Practice Community - Circular Economy. Retrieved from <https://greenbestpractice.jrc.ec.europa.eu/node/7>.

Vettas, N., Demian, I., Valaskas, K., Stavraki, S., Moustakas, A., Danchev, S. and Maniatis, G. (2022). Κυκλική οικονομία: Ευκαιρίες, προκλήσεις και επιδράσεις στην ελληνική οικονομία

Julie's Bicycle Europe, available: <https://juliesbicycleeurope.org/> [accessed 25/03/2025]

Kowalski, T. & Nowicka, M. (2023). Circular Economy in the Performing Arts: A Critical Review. European Journal of Environmental Studies, 12(4), 55-82.

La Scène Durable (France). Retrieved from <https://scene-durable.com/>

Ministry of Climate and Environment (2019). Roadmap for Circular Economy in Poland. Retrieved from <https://www.gov.pl/web/klimat/gospodarka-o-obiegu-zamknietych>

Ministry of Climate and Environment (2020). Polish Environmental Policy 2030. Retrieved from <https://www.gov.pl/web/klimat/polityka-ekologiczna-panstwa-2030>

Nowakowska, K. (2022). Sustainability and Performing Arts: A New Perspective on Circular Economy in Theatre. Journal of Cultural Sustainability, 15(2), 45-63.

Performing Arts Employers Association League Europe, The Ultimate Cookbook for Cultural Managers: The EU Green Deal and Live Performance Organisations, available: <https://www.pearle.eu/publication/the-ultimate-cookbook-for-cultural-managers-the-eu-green-deal-and-live-performance-organisations> [accessed 25/03/2025]

Performing Arts Forum (2023), Summary of Greening Venus Pilot Project, available: <https://performingartsforum.ie/forum-notice/summary-of-greening-venues-pilot-project/>

Szmytkowska, A. (2021). The Role of Theatre in Promoting Circular Economy Principles. Sustainability Studies Review, 10(3), 78-94.

STAGES, available: <https://sustainablestages.eu/> [accessed 25/03/2025]

Syrena Theater (2020), ecological spectacle Glonús and the Eco-Syrena Team, available: <https://teatrsyrena.pl/glonus-i-druzyna-eko-syreny/>

The Arts Council Climate Action Plan 2024, Dublin: The Arts Council, available: https://www.artscouncil.ie/uploadedFiles/wwwartscouncilie/Content/Arts_in_Ireland/Climate_Action/Arts%20Council%20Climate%20Action%20Roadmap%202024.pdf [accessed 25/03/2025]

Theatre Green Book (UK). Retrieved from <https://theatregreenbook.com/>

Whole of Government Circular Economy Strategy 2022 - 2023, Dublin: Department of the Environment, Climate and Communications
<https://www.pearle.eu/publication/the-ultimate-cookbook-for-cultural-managers-the-eu-green-deal-and-live-performance-organisations>

Vitoraki, M. (2019). Implementation of pay-as-you-throw schemes in Greece: major benefits and future potential. Environmental Studies Program, DERE – The American College of Greece. Retrieved from http://uest.ntua.gr/heraklion2019/proceedings/pdf/HERAKLION2019_Vitoraki.pdf.